

ΔΧΑΪΚΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ-ΕΚΔΟΤΗΣ: Κ. Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Περιεχόμενα:

Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ	Μάτια και ψυχή (ποίημα)
ΑΝΟΥ Ν. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ	Ὁ Λουδοβίκος Στόιμπ ἐν Πατρῶς
ΡΕΑ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ	Στὸ Μεσολόγγι (ἐπίγραμμα)
ΩΛΗ Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ	Ἡ Σημαία τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ
ΑΣ ΑΔΑΜ	Ἀεῖζει τῶρα (ποίημα)
Α. ΣΕΙΡΑΧ	(Ἀποσπάσματα) ἑμμετρὴ ἀπόφραση Τούλου Παπαχρονοπούλου
ΩΓΡΑΦΟΥ	Στὴν ταβέρνα τοῦ Κολιαντάμη (διήγημα)
ΑΝΑ	Τὸ Ἀρσάκειο τῶν Πατρῶν (ποίημα)
ΩΡΟΥ Ιερέως ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	Προεπαναστατικαὶ συσκέψεις εἰς Ἅγιον καὶ
	τὴν παρ' αὐτῷ Μονὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου
	Ὁ ἡθοποιὸς Λεκατσῆς στὴν Πάτρα (μελέτη)
ΑΙΟΥ	Πάτρα (ποίημα)
ΑΙΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ	Στῆνές τῆς ζωῆς (χρονογράφημα)
ΘΕΟΥ	Κεντρικὸς δρόμος (ποίημα)
ΡΙΜΗΝΟΝ	Μία πρότασις καὶ μὴ ἐρεῖα ἡ μουσικὴ κίνησις. Χρονικά.

«ΑΧΑΪΚΑ»
ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ
ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΡΑΧΜΑΙ 40
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΟΛΛΑΡΙΟΝ 1

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ
ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 8

Ἐγγραφαὶ συνδρομητῶν, ἀλληλογραφία, ἀποστολαὶ καὶ πᾶσα πληροφo-
ρία εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ (Μαϊζῶνος 175 - ΠΑΤΡΑΙ)

Τὸ Περιοδικὸν ἐκτυποῦται:
εἰς τὰ ἐν Πάτραις Τυπογραφεῖα ΘΕΟΔ. ΚΟΥΚΟΥΡΑ Ρ. Φερραίου 60.

Τὸ Περιοδικὸν εὐρίσκεται πρὸς πώλησιν:
ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ: Πρακτορεῖον Ἑλλήν. Τύπου, Βιβλιοπωλεῖα: Θ. Κούκουρα,
Ρ. Φερραίου 60, τηλ. 30 77 καὶ Π. Συνοδικοῦ δόδς Ἑρμοῦ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Διεθνὲς Βιβλιοπωλεῖον Ἑλευθερουδάκη.

ΕΝ ΘΕΣΣΟΝΙΚῃ: Βιβλιοπωλεῖον Β. Παπαδοπούλου καὶ Σίας Ἀγ. Σοφίας 37.

ΕΝ ΑΙΓΙΓΙΩ: Πρακτορεῖον Ἀγγ. Ζαγκλίφα.

ΕΝ ΠΥΡΓΩ: Βιβλιοπωλεῖον Θεανοῦς Καπογιάννη.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ ΤΩΝ "ΑΧΑΪΚΩΝ", ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΔΡΧ. 50 ΠΑΡ' ΗΜΙΝ

ΔΗΛΩΣΙΣ: Τὸ περιοδικὸν δὲν ἀποστέλλεται τοῦ λοιποῦ παρὰ εἰς
τοὺς ἔχοντας πληρώσει τὴν συνδρομὴν των, ἥτις εἶναι, ὡς καὶ ἀνω σημει-
οῦται, προπληρωτέα.

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΨΥΧΗΣ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ Κ ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ

ΑΘΗΝΑΙ 1938

ΛΙΑΝ ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΛΕΥΚΟΙ ΔΡΟΜΟΙ

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ Κ. ΤΑΚΗ ΔΟΞΑ

ΠΥΡΓΟΣ 1938

ΑΧΑΪΚΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Κ. ΤΡΙΔΙΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΕΤΟΣ Β'. ΑΡΙΘ. 5 - ΠΑΤΡΑΙ ΔΕΠΡΙΛΙΟΣ 1938

ΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΑΡΔΙΑ

“Όσες φορές, μαννούλα κακομοίρα,
στέλνω τη σκέψη μου σιμά σου,
πάντα μου λέω πώς από σένα πήρα
τὰ μάτια σου καὶ τὴν καρδιά σου.

Τὰ μάτια σου : πού ξαΐραν φῶς νὰ χύνουν
στὰ σκοτεινά καὶ στὰ κρυμμένα
κι' ἀπὸ τίς μυστικές πηγές νὰ πίνουν
νερά καθάρια ἢ θολωμένα·

πού μέσα στὼν σχημάτων τὴν πλημμύρα
καὶ τῶν χρωματισμῶν τὸ σμάρι
βρίσκαν τὸ τί μᾶς δίνει τώρα ἡ μοῖρα,
σέ λίγο γιὰ νὰ μᾶς τὸ πάρῃ.

Τὰ μάτια σου πού ἀγκάλιαζαν τὸ ὥραϊο
σ' ὅ,τι γεννιέται καὶ πεθαίνει
κι' ἔσμιγαν τὸ φθαρτὸ καὶ φευγαλέο
μὲ κάθε τί, πού αἰώνιο μένει.

Καὶ τὴν καρδιά σου : πού ἤξερε ν'ανοιώνῃ
τὸ κάθε ξένο καρδιοχτύπι,
καὶ πού, τὴν πλήγωναν τοῦ ἀνθρώπου οἱ πόνοι
καὶ τὴ δονοῦσε τοῦ ἄλλου ἡ λύπη.

Μαννούλα μου, ἀκλουθῶ τὰ βήματά σου,
γιατὶ ἀπὸ σένα 'χω παρμένα
τᾶγρυπνα μάτια, τὴν πλατεῖά καρδιά σου·
—βλέπω καὶ νοιώθω σὰν ἐσένα.

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Ο ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΣΤΟΪΜΠ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

Κατ' Ἰανουάριον τοῦ ἔτους 1836 ἀφίκετο εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν νέος τις, εἰκοσιετρετής τὴν ἡλικίαν, πλήρης σφρίγγους καὶ ἐλπίδων, ὁ Βαυαρὸς Λουδοβίκος Στόϊμπ. Οὗτος ἐγεννήθη τῇ 20 Φεβρουαρίου 1812 ἐν Ἀίχαχ τῆς Βαυαρίας· ἐσπούδασε φιλολογίαν καὶ νομικὰ καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1834 κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔνθα διέμεινεν ἀπὸ τοῦ 1834—36. Διωρίσθη τὸ πρῶτον ὑπάλληλος τῆς Ἀντιβασιλείας ἐν Ναυπλίῳ καὶ εἶτα ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ προέδρῳ αὐτῆς Ἀρμανσπεργ. Ἐγκατασταθεὶς εἰς τὸ Μόναχον ὡς δικηγόρος τῷ 1845 καὶ ἔπειτα ὡς συμβολαιογράφος, ἔγραψε διάφορα ἔργα, ἐν οἷς καὶ «Εἰκόνας ἐκ τῆς Ἑλλάδος» (Bilder aus Griechenland), δημοσιευθεῖσας τὸ πρῶτον ἐν Λειψίᾳ τῷ 1841 καὶ εἶτα τῷ 1885.

Ἀφηγεῖται διὰ μακρῶν τὰ τῆς τοποθεσίας τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν καὶ τινα ἄλλα, γνωστὰ ἡμῖν καὶ ἄλλοθεν, ἔτι δὲ τὰ τῆς ἐν Πάτραις ὀκταμήρου διαμονῆς του, λίαν εὐχαρίστου καὶ ἀλησμονήτου. Εἶδεν εἰς τὴν παρὰ τῶν Πατρῶν δωδεκάδα ἐμπορικῶν ἱστιοφόρων πλοίων διαφόρων ἐθνικότητων καὶ μετ' ἐθνικῆς ὑπερηφανίας, λέγει, ὁ τυχὼν ὁδηγὸς τοῦ ὀνόματι Δημήτριος, ἔδειξεν αὐτῷ τὸ πλοιάριον (navetta) τοῦ Τομπάζη, ἐν στερεώτατον πολεμικὸν πλοῖον, ὅπερ κατὰ τὰς γηραιὰς ἡμέρας του μετεβλήθη εἰς κορβέτταν τοῦ διαδόχου τῆς Βαυαρίας καὶ ἀπὸ πολλοῦ εὐρίσκετο σταθμεῦον ἐκεῖ· ὁ διοικητὴς δ' αὐτοῦ ἦτο ὁ γνωστὸς ἀτρόμητος ναυμάχος Κωνσταντῖνος Κανάρης, πλοίαρχος α'. Τάξεως τυγχάνων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1835 καὶ ἀρχηγὸς Μοίρας. Ἐφιλοξενήθη ὁ Στόϊμπ ἐν Πάτραις ὑπὸ τοῦ Κεφαλλήνος ὀπλαρχηγοῦ (Pallikarengeneral) καὶ νῦν ταγματάρχου καὶ φρουράρχου Πατρῶν Παναγῇ Ph*** [Φωκά]. Ὁ Στόϊμπ σημειοῖ μόνον τ' ἀρχικὰ τῶν ἐπωνύμων, ἅτινα συμπληροῦμεν. Μετὰ τοῦ Φωκά εἶχε γνωρισθῇ εἰς Ναύπλιον καὶ ἔκτοτε διετέλει εἰς φιλικωτάτας μετ' αὐτοῦ σχέσεις. Περιγράφει τὴν γραφικότητα τῆς στρατιωτικῆς στολῆς του μετὰ τὴν κρινόλευκον καὶ πολὺπτυχὸν φουστανέλλαν καὶ τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς βαθυέρυθρον μετ' ἀργυροῦ στέμματος φέσιον, ἅψ' οὗ μακρὸς κυανοῦς κατέπιπτεν ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου χρυσὸς (φούντα). Ἐπίσης περιγράφει τὴν ἐπιπλῶσιν τῆς οἰκίας τοῦ φρουράρχου, εἰς τὰ δωμάτια τῆς ὁποίας διεκρίνοντο ἔργα τῶν καλλιτέρων ἐπιπλοποῶν τῆς Τεργέστης, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ἀνατολίτικα τῶν πλειοτέρων ἀρχαίων ἀρχοντικῶν οἰκογενειῶν τῶν Πατρῶν. Ὁ Φωκάς συνῴκει μετὰ τοῦ συμπατριώτου καὶ συγγενοῦς του Ρ* (Πανᾶ), μοιράρχου τῆς Χωροφυλακῆς. Ὁ Φωκάς ἦτο ἔγγαμος καὶ εἶχεν υἱὸν ἀνηβον φοιτῶντα εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον Ἀγίου Γεωργίου, ὀνόματι Εὐστάθιον, περὶ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς τοῦ ὁποίου μεγάλως ἐμερίμνα καὶ περὶ οὗ ὁ Στόϊμπ ἀσχολεῖται καθὼς καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν φρονημάτων τοῦ Φωκά καὶ τῶν ἰδίων αὐτοῦ, ἅτινα συνέπιπτον, ἀμφοτέρων ὄντων φιλοβασιλικῶν ἢ ἀλλίον εἰπεῖν ἀποκλειστικῶς Ὁθωνικῶν. Τὴν πρῶταν, λέγει, ὅτε ἐφώτιζον αἱ

πρώται ήλικαί άκτινες διά μέσον τών παραθυροφύλλων, ό Φρουράρχος έκίλει τούς άγαπητούς του διά τό πρόγευμα—τόν καφέν, όστις προσεφέρετο μέ πλούσια βουτήματα έξ άρτου λευκοῦ καί νωποῦ βουτύρου. Έξηκολούθουν καθήμενοι κύκλῳ τῆς τραπέζης καί ό μέν Εὐστάθιος μετέβαινεν εἰς τό σχολεῖον, αὐτοί δέ συνεζήτουν περὶ διαφόρων πραγμάτων ἐπιστημονικῶν, κοινωνικῶν καί πολιτικῶν. Εἶτα ό ταγματάρχης ἤκουε παρὰ τοῦ ἀρμοδίου ἀξιωματικῷ τὴν ἀναφοράν· ἐγώ, λέγει ό Στόϊμπ, ἐλάμβανον ἐκ τῆς βαλίστας μου βιβλίον τι πρὸς ἀνάγνωσιν καθὼς καί ό ταγματάρχης τοιοῦτον ἐκ τῆς βιβλιοθήκης του, ἑλληνικὸν ἢ ἰταλικόν, καθότι ὡς ἐπτανήσιος ὠμίλει εἰς τὸν οἶκον του καὶ τὴν ἰταλικήν. Οὕτω διηρχόμεθα τὴν ἡμίσειαν π. μ. ἡμέραν, τό δὲ ἀπόγευμα μετεβαίνομεν εἰς ἐκτέλεσιν ἐπισκέψεων, ἐὰν δὲν μᾶς προκατελάμβανον τοιαῦται κατ' οἶκον. Αἱ ἐπισκέψεις αὐταὶ εἰσὶ, προστίθουν ό Στόϊμπ, τό οὐσιωδέστερον μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ ἡμερησίου προγράμματος καί διά τοῦτο ἐκτενέστερον κάπως περιγράφω ταύτας.

Αἱ ἐν γένει ὑπὸ τοῦ Στόϊμπ περιγραφαὶ περὶ τε τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ μετὰ παιδικῆς ὄντως ἀφελείας ἐκτίθενται. Βεβαίως εἰς τούς ξένους ἐμποιοῦσιν ἐντύπωσιν, ἀλλ' εἰς ἡμᾶς εἰθισμένους, ἰδίως κατὰ τὰ εἰς τὰς κόμας καὶ κωμοπόλεις μέχρις ἡμῶν κρατοῦντα, οὐδεμίαν καὶ ἐπομένως θεωροῦμεν περιττὴν τὴν ἀφήγησιν. Μετέβη μετὰ τοῦ Φρουράρχου εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Νομάρχου Γεωργίου Γλαράκη, Χίου τὴν καταγωγὴν καὶ σπουδάσαντος ἐν Γερμανίᾳ τὴν ἱατρικὴν, ἀλλὰ μὴ εὐρόντες αὐτὸν εἰς τό Νομαρχιακὸν κατάστημα ἐτράπησαν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Σχολάρχου Χαραλάμπους Παμπούκη, ἀνδρὸς μεγάλην χαίροντος φήμην ἐπὶ παιδείᾳ, ᾧ ἐντυχόντες περὶ Ἑλλήνων ἀρχαίων συγγραφέων καὶ πολλῶν ἐκπαιευτικῶν ζητημάτων συνεζήτησαν καὶ ἰδίως περὶ τῆς ἐρασμικῆς ἐν Γερμανίᾳ ἐπικρατούσης προφορᾶς τῶν Ἑλληνικῶν διφθόγγων, ἣν ἀπέκρουεν ό Παμπούκης. Ὁ Νομάρχης ἔσπευσε ν' ἀνταποδώσῃ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν Στόϊμπ τὴν ἰδίαν ἡμέραν καὶ μετ' αὐτοῦ νὰ συνδιαλεχθῇ οἰκειότατα περὶ τῆς ἐν Γερμανίᾳ εὐαρέστου διαμονῆς του.

Αἱ ἡμέραι τὰς ὁποίας διῆλθεν ἐν Πάτραις ό Στόϊμπ, ὑπῆρξαν ἀληθῶς ἡμέραι ἀπόκρεω.

Γεύματα λουκούλια, διασκεδάσεις ἔκτακτοι πρὸς τιμὴν του ἐδόθησαν. Ἀρκεῖ ἐκ τῶν πολλῶν γευμάτων ν' ἀναφέρωμεν ἓν, ὅπερ ό Στόϊμπ διηγεῖται ὡς ἐξῆς: «Ἦμην προσκεκλημένος εἰς γεῦμα τοῦ κυρίου Σ(ιδέρη) Π(ράτσια), ἐνὸς πλουσίου ἐμπόρου, τοῦ ὁποῦ οὐ ὀφείλω τὴν γνωριμίαν εἰς παλαιὰν ουστατικὴν ἐπιστολὴν τοῦ ὑπουργικοῦ συμβούλου κ. Βέλίου. Δὲν ὁμιλῶ περὶ τῆς εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς τοῦ κ. Σ(ιδέρη) καὶ τῶν οἰκείων του πρὸς ἐμὲ τὸν ξένον των, πόσον τακτικοὶ καὶ ἀξιαγάπητοι ὑπῆρξαν. Τὸ τραπέζι διήρκεσε μέχρι τῆς ἑπτάρας καὶ ἦτο ἀφαντάστως πλούσιον εἰς φαγητὰ ὀρεκτικώτατα, διαδεχόμενα ἄλληλα. Κατὰ δὲ βραχέα διαλείμματα ἡγείροντο, ἐχόρευον, ἐτραγῶδουν καὶ πάλιν ἐκάθηντο συνεχίζοντες τὴν εὐνοχίαν. Πολύτιμος οἶνος Ἴονικῆς καταγωγῆς ἀφθονώτατος ἔρρευσεν εἰς τρόπον, ὥστε

ἐν ὑψίστῃ εὐθυμίᾳ ἔφθασα εἰς τὸν οἶκον τοῦ ταγματάρχου».

* *

Ἡ 25ῃ Ἰανουαρίου ἡμέρα Κυριακή, ἦτο ἡ ἐπέτειος ἑορτὴ τῆς ἐλευσεως τοῦ βασιλέως Ὁθωνος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀποβιβασθέντος εἰς Ναύπλιον τῇ 25ῃ Ἰανουαρίου / 6ῃ Φεβρουαρίου 1833. Τηλεβόλων κρότοι ἐκ τοῦ φρουρίου τῶν Πατρῶν προσερχόμενοι ἀνήγγειλον τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ἡμέραν. Ὅλοι οἱ ἔνοικοι τοῦ φιλοξενούντος τὸν Στόιμπ ἠγέρθησαν ἀμέσως τῆς κλίνης, ἡμίσειαν δηλονότι ὥραν ἐνωρίτερον καὶ μόλις ἡ οἰκογένεια συνηθροίσθη διὰ τὸ πρόγευμα ὁ ταγματάρχης διὰ μακρῶν ἐξέβηκεν εἰς τὸν προφυλῆ αὐτοῦ υἱὸν Εὐστάθιον τὴν σημασίαν τῆς μεγάλης διὰ τὴν Ἑλλάδα ἑορτῆς. . . Ἐφόρεσα καὶ ἐγώ, λέγει ὁ Στόιμπ, ὅτι καλλίτερον εἶχον, μαῦρον φράκον, μαῦρον γελέκον, μαῦρον πανταλόνι, μαῦρον πῖλον καὶ μαῦρον λαυμοδέτην καὶ διὰ τὸ μετριάσω τὴν ἐκ τοῦ μαύρου χρώματος προσερχομένην μελαγχολίαν, ἐφόρεσα λευκὰ χειρόκτια. Θεοσπεσία ἦτο ἡ ἡμέρα ἐκείνη· αἶθριος ὁ οὐρανὸς καὶ ἥλιος θερμὸς, ὥς κατὰ μῆνα Μάιον ἐν Γερμανίᾳ. Τὰ πλήθη λίαν ἐνωρίς εἶχον ἐξέλθει εἰς τὰς ὁδοὺς φέροντα παντοίας ἑορτασίμους ἐνδυμασίας· ἄλλοι λευκὰς κάππας καὶ ἄλλοι ἐπανωφόρια. Πανταχοῦ ἐπεκράτει τὸ φέσι καὶ ἡ φουστανέλλα, ὀλίγοι δὲ τῶν ἐπισήμων ἰθαγενῶν καὶ πάντες οἱ πρόξενοι ἔφερον τὴν λεγομένην τότε Εὐρωπαϊκὴν ἀμφίεσιν. Εἰς τὸ Νομαρχιακὸν κατάστημα, ἑορτασίμως ἐστολισμένον δι' ἀνθῶν, δαφνῶν, μυρσινῶν καὶ πολυτελῶν ταπήτων καὶ εἰκόνων τοῦ βασιλέως μεγάλων, συνηθροίσθησαν ἅπασαι αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως καὶ οἱ πρόξενοι καὶ περὶ τὴν 9 1)2 ὥραν π. μ. ἐπὶ κεφαλῇς ἔχουσαι τὸν Νομάρχην καὶ τὸν ἡρωα Κανάρην μετέβησαν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν τοῦ Παντοκράτορος, ἔνθα ὑπὲρ μακροσημερεύσεως τοῦ βασιλέως Ὁθωνος ἐψάλη δοξολογία, ἱερουργήσαντος τοῦ Μητροπολίτου Π. Πατρῶν Μελετίου μετὰ τοῦ υἱ' αὐτὸν κλήρου ἐν ἀφαντάσῳ μεγαλοπρεπείᾳ. Ὁ Μητροπολίτης Μελέτιος ἀναφέρεται ὡς μεγαλόσωμος καὶ ὠραίος ἀνὴρ μὲ πυκνὴν μαύρην γενειάδα, φέρων πλουσίαν ἀρχιερατικὴν περιβολὴν καὶ ὁμοιάζων πρὸς βιβλικὸν θρυκεῖα. Μετὰ τὸ τέλος τῆς δοξολογίας ὁ Σχολάρχης Παμπούκης ἀναβάς ἐπὶ βάνθρου ἐξεφώνησε τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας, μεγάλην καὶ ἀρίστην ἐμποιήσαντα ἐντύπωσιν, εἰς τοὺς ἑκροατὰς διὰ τὸς ὑψηλὰς πατριωτικὰς αὐτοῦ ἐννοίας καὶ εἰς τινὰς προκαλέσαντα δάκρυα. Οἱ Πρόξενοι παρέμεινον ἔξω τοῦ ναοῦ, ἀσφυκτικῶς γέμοντες ἐκ λαοῦ παραληροῦντος ἐξ ἀκρατήτου ἐνθουσιασμοῦ. Ἡ πομπὴ μετὰ τῆς αὐτῆς τάξεως ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Νομαρχιακὸν κατάστημα καὶ οἱ μὲν Πρόξενοι μετὰ τὴν ἔκφρασιν τῶν συνήθων εὐχῶν καὶ τὴν λήπιν γλυκισμάτων καὶ ἀναψυκτικῶν ἀπεχώρισαν. οὐκ ὀλίγοι δὲ τῶν ἐπιτήμων, ἐν οἷς ὁ ἀναστάρχος Κανάρης καὶ ὁ Στόιμπ, παρέμεινον αὐτόθι. Ἐξώθεν τοῦ Νομαρχιακοῦ καταστήματος ἀληθῆς πανδαιμόνιον ζητωκραυγῶν καὶ ἰαγῶν ἐπεκράτει· παρατάξεις μαθητῶν καὶ μαθητριῶν, λευκὰ ἐνδεδυμένων, ὅλων τῶν σχολείων, Σωματεῖα, Στρατὸς μετὰ μουσικῶν, ἐγγχώρια ὄργανα, προσ-

φωνήσεις, ἄσματα, χοροί. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀθίγγανοι, οἱ κοινῶς καλούμενοι Γύφτοι, δὲν ἠθέλησαν νὰ ὑπολειφθῶσιν εἰς τὴν ἐορτὴν καὶ οἱ ἐκκαυφούντες ἦχοι τῶν ὀξυαύλων (κ. καραμουζῶν) καὶ οἱ ἰσχυροὶ γδοῦποι τῶν τυμπάνων (κ. ταβουλίων) αὐτῶν ἐπέτεινον τὴν νευρικότητα τοῦ γενικοῦ ἐνθουσιασμοῦ.

Ὁ Κανάρης προσεκάλεσε πολλοὺς τῶν ἐν τῷ Νομαρχιακῷ καταστήματι παρευρεθέντων εἰς δεξίωσιν ἐπὶ τῆς κορβέτας του, ἐν οἷς καὶ τὸν Στόμπ, ἀποδεξιζόμενον τὴν πρόσκλησιν μετ' ἀφάτου χαρᾶς. Ἐξήλθομεν, λέγει ὁ Στόμπ, ἀκόπως καὶ προὔχωρήσαμεν μέχρι τῆς παραλίας, καθότι γνωστὰ παλληκάρια ἦνοιγον δρόμον μεταξὺ τοῦ λαοῦ. Εἰς τὴν ἀκτὴν ἀνέμενεν ὠραία φαλαινὶς μετὰ ὀκτὼ λαμπρῶν παλληκαριῶν, ἅτινα εἰς ἔνδειξιν τῆς λεβεντιάς των ἐφόρουν ψάθινα πηλίκια μετὰ μαύρης ταινίας, ἐφ' ἧς διὰ κιτρίνων γραμμάτων ἀνεγιγνώσκето τὸ ὄνομα τοῦ πλοίου των. Τὸ πλοῖον ἦτο πλουσίως διακεκοσμημένον διὰ σημάτων καὶ σημαίων, ὑπὸ τὰς ὁποίας ὠδηγήθημεν ἐν χαρᾷ εἰς τὸ κατῆ, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀπλοῦν δωμάτιον ἀνευ διακόσμου, ὅπως θὰ ἠδύνατό τις ν' ἀναμένη ἀπὸ Ὑδρατικὸν παλαιὸν ἐμπορικὸν πλοῖον. Ὁ Κανάρης μᾶς ἐφιλοξένησε μὲ καφέ, ροῦμι, παξιμάδια καί, κιδῶς εἶναι αὐτονόητον, καὶ μὲ τσιμπούκια. Ἐκαθήσαμεν ἐπ' ὀλίγον φλυαροῦντες, ὅτε νεαρὸς ἀξιωματικὸς τοῦ πλοίου εἰσῆλθε ἀναφέρων ὅτι οἱ Πρόξενοι ἤρχοντο καὶ ἀνεχώρησε λαβὼν διαταγὴν νὰ χαιρετισθῶσι δι' ὀκτὼ κανονιοβολισμῶν. Κατὰ τὴν διύρκειαν τούτων ὁ Κανάρης μετέβη, ὅπως ὑποδεχθῇ τοὺς Προξένους καὶ ἐπανῆλθε πάραυτα μετ' αὐτῶν. Ἐπειτα ἀπὸ μικρὰν τυπικὴν συνδιάλεξιν περὶ τῆς ὠραίας ἐορτῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν ὅλοι μέρους, ἐπανεκάθησεν ἡ ὁμήγουρις ἐν σιωπῇ, ὥς εἴθισται εἰς τοιαύτας ἐπισκέψεις, μέχρις ὅτου βραδύτερον οἱ Πρόξενοι ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμίαν ἵνα ἴδωσι τοὺς συλληφθέντας ληστὰς Χονδρογιανναίους, ἐπιθυμίαν τὴν ὁποίαν προθύμως ἅπαντες ἐπεκροτήσαμεν. Οἱ Χονδρογιανναῖοι ἦσαν συμμορία ληστῶν, ἧτις ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐληΐζετο καὶ ἐτρομοκράτει ὀλόκληρον τὴν περιοχὴν τῶν ἐπαρχιῶν Πατρῶν, Αἰγιαλείας καὶ Καλαβρυτῶν ἀνήκουστα διαπραττόντα ἐγκλήματα.

* *

Περὶ τοῦ μεγέθους τῆς θρασυτικότητος τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Χονδρογιανναίων μαρτυρεῖ τὸ ἑξῆς ἐπεισόδιον. Ὅτε ὁ βασιλεὺς Ὁθων πρὸ δύο ἐτῶν περιηγούμενος τὴν Ρούμελην, ἐπεσκέφθη καὶ τὴν Λειβάδειαν, ὁ λήσταρχος Χονδρογιάννης ἐκεῖ μεταβίξιν συνειμίγη μετὰ τοῦ ζητωκραυγάζοντος πλήθους καὶ προχωρήσας κατέπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως ζητῶν ἔλεος. Ὁ βασιλεὺς Ὁθων ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τοῦ ἀπαισίου κακούργου οὐδόλως ἐταράχθη, ἀλλὰ μετὰ πρᾶότητος συνεβούλευσεν αὐτὸν ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχη τὴν βασιλικὴν χίριν ἔδει νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν δικαιοσύνην τῆς πατρίδος του καὶ ἀπολογηθῇ, προσδὲ νὰ τεθῇ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Ἐπαρχοῦ καὶ ἀναμείνῃ τὸ ἀποτέλεσμα. Ὁ λήσταρχος ἀνωρθώθη καὶ ἔσπευσε νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν Ἐπαρχον, μεταβιβάσας καὶ τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως· ἀλλ' ὁ Ἐπαρχος ἄδηλον διὰ τίνα λόγον παρεκάλεσε τὸν ἀέλιπστον ἐπισκέπτην, ὅπως ἐπανέλθῃ

μετ' ὀλίγας ὥρας. Ὁ Χονδρογιάννης ἐρεθισθεὶς διὰ τὴν ἀμέλειαν ταύτην τοῦ Ἐπαρχου, ἐγράφη ἀνὰ τὰ ὄρη πρὸς συνάντησιν τῶν συντρόφων του, μεθ' ὧν ἐξηκολούθησε μετὰ πλείονος θηριωδίας τὸ ἀπεχθές ἔργον του. Ἡ δὲ τελευταία ληστεία τῆς συμμορίας τῶν Χονδρογιανναίων γενομένη κατὰ τοῦ ἐν Αἰγίῳ οἴκου τοῦ προκριτοῦ Λέοντος Μεσσηνέζη ἔσχεν ἀποτέλεσμα τὴν σύλληψιν καὶ ἐξόντωσιν τῶν Χονδρογιανναίων. Περὶ τῆς ληστείας ταύτης ἡ ἐν Ἀθήναις ἐφημερίς «Ἀθηνα» τῆς 18 Ἰανουαρίου 1836 ἀναφέρει τὰ ἑξῆς· «περὶ τὴν νύκτα τῆς 16ης τοῦ τρέχοντος περὶ τὸ μεσονύκτιον συνελήφθησαν οἱ Χονδρογιανναῖοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Α. Μεσσηνέζη, οἱ ὅποιοι περὶ τὴν μίαν ὥραν τῆς νυκτὸς ἦλθον ἐπὶ τούτῳ νὰ τὸν γυμνώσουν· ἔγινε πόλεμος καὶ εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον ἐφορευθῆ ὁ Λούρμπας, ἐλαβώθη ὁ Καρνέλης Σπύρας καὶ σχεδὸν ὅλοι οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Μεσσηνέζη, ἐκτὸς αὐτοῦ ἔγινε μεγάλη συμπλοκή, ἐπειδὴ καθὼς εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν ἐσφάλισαν καὶ ἐγύμνωσαν καλὰ τὸ ὁσπῆτιον, ἐκεῖθεν δὲν ἐπρόφθασαν νὰ ἐξέλθουν διότι εὐρέθησαν περὶ πολιορκημένοι ἀπὸ τοὺς ἔξω, ὥστε ὁ Ν. Χρυσικόπουλος, ὁ Γεώργ. Φαραζουλῆς καὶ ἄλλοι ἀνέβησαν μετὰ σκάλας εἰς τὸ δομάτιον καὶ μέσα εἰς τὸ σπῆτι ἐπάσθησαν εἰς τὰς χεῖρας καὶ ἐκεῖ οἱ λησταὶ συνελήφθησαν ζῶντες, ἀλλὰ λαβωμένοι». Τούτους μετέφερον εἰς Πάτρας καὶ πρὸς ἀσφαλῆ φρούρησιν παρέδωκαν εἰς τὸν ἀντιναύαρχον Κανάρην. Ἦσαν ἐν ὅλῳ πέντε· δύο τούτων, ὧν ὁ εἰς ὁ ἀρχηγὸς εἶχον βαρέως τραυματισθῆ καὶ ἐθεραπεύοντο εἰς ἰδιαιτερον θάλαμον τοῦ πλοίου, οἱ δὲ ὑπόλοιποι τρεῖς εἶχον σιδηροδεθῆ καὶ εἰς ἑξ' αὐτῶν ὠμολόγησεν ὅτι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Λέοντος Μεσσηνέζη ὠδήγησεν αὐτοὺς εἰς Βοστυσιάνος χωρικὸς. Ἡ δίκη τῶν Χονδρογιανναίων, ὡραίων τὴν μορφήν, ἐγένετο ἐν Ναυπλίῳ τῇ 16 Σεπτεμβρίου 1836. Κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον οἱ τρεῖς ἀδελφοί, οἵτινες ἀταράχως ἤκουσαν τὴν καταδίκην των, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι δύο συμμορίται. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς δὲν εὐρέθη δῆμος καὶ ἐδέησεν ἵνα ζητηθῇ τοιοῦτος ἀπὸ τὰς Ἰονίους νήσους· μόλις δ' ἐφθασεν εἰς Ναύπλιον, ἐδολοφνήθη ἐν τῷ καταλύματί του, ὃ δὲ δολοφόνος παρέμεινεν ἄγνωστος. Αἰθίοψ τις ἀνέλαβε τὸ εἰδεχθές ἔργον· ἡ δὲ συγκίνησις τοῦ πλήθους ὑπῆρξε μεγίστη.

* *

Ὁ Στόιμπ μεταξὺ ἄλλων ἐντυπώσεών του λεπτομερῶς ἐκτιθεμένων, λέγει ὅτι ὁ ξενίξων αὐτὸν ταγματάρχης Π. Φωκάς συνέστησεν αὐτὸν εἰς δύο ἀξιοπρεπεῖς νέους τῶν Πατρῶν, οἵτινες ἐπροθυμοποιήθησαν ἵνα ὁδηγήσωσιν αὐτὸν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν καλλιτέρων οἰκογενειῶν τῶν Πατρῶν. Πανταχοῦ φιλικαὶ ὑποδοχαί· ἐγκαρδία φιλοφρονησεις· γλυκὰ, καφεὲς καὶ τοιμπούκια καὶ πρὸς τοὺτους εὐθυμὸς ἐγκαρδιότης καὶ διασκεδαστικαὶ ὁμιλίας. Εἰς τὸν οἶκον τοῦ ταγματάρχου τὴν ἐπομένην τῆς βασιλικῆς ἐορτῆς ἡμέραν εὗρεν ὁ Στόιμπ πρόσκλησιν διὰ π α ν η γ υ ρ ι κ ὸ ν χορὸν διδομένον ὑπὸ τῶν Χίων ἀδελφῶν Φακίρη (Ἀνδρέου καὶ Παντελῆ), μιᾶς οἰκογενείας ἐκ τῶν πλέον εὐκαταστάτων τῆς πόλεως. Ἡ πρόσκλησις αὕτη

φάνη, λέγει ὁ Στόιμπ, ἔκτακτος εἰς ἡμὲς εὐτυχία. Τὴν ἐσπέραν τοῦ χοροῦ ἔλαβον ἀπὸ τὴν βαλίζαν μου τὰ λουστρινένια ὑποδήματά μου καὶ προτοῦ ἀκόμῃ ὁ καλὸς ὑπηρέτης Παναγιώτης, ὁμώνυμος τοῦ ταγματάρχου με καλοβορτσιτίση, παρουσιάσθη νεαρὸς ἀπεσταλμένος διὰ νὰ με περιλάβῃ. Ὁ οἶκος Φακίρη, ἐν λαμπρότατον οἰκοδόμημα (ἔνθα νῦν τὸ Ἀρσάκειον, ὁδὸς Ρήγα Φερραίου) ἦτο ἐσωτερικῶς ἀπλῆτως φωταγωγημένον, αἱ θύραι δὲ διὰ γυρλανδῶν ἐξ ἀνθέων ἦσαν ἐστολισμέναι καθὼς καὶ τὰ παράθυρα. Οἱ προσκεκλημένοι εἶχον πάντες σχεδὸν προσέλθει καὶ χαρμόσυνος ψιθυρὸς ἐξήρχετο ἐκ τῆς ἀπαστραπτούσης αἰθούσης. Οἱ δίδοντες τὸν χορὸν ἀδελφοὶ Φακίραι μετὰ φιλικωτάτην ὑποδοχὴν εἶχον τὴν εὐγενῆ καλωσύνην νὰ με συστήσωσι πρὸς ὅλους τοὺς μεσήλικας πατέρας καὶ μητέρας τῶν κορασίων, τῶν ὁποίων δὲν ἔσχον τὴν τιμὴν τῆς γνωριμίας. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ κοράσια, προσέθηκαν οἱ οἰκοδεσπόται μειδιῶντες, θὰ σὰς συστήσῃ πρὸς αὐτὰ ἡ πρόθυμος Πατραϊκὴ νεολαία. Περιεργάσθη συνεσταλμένος τὰς ὥραιας κόρας τῶν Πατρῶν. Αἱ μὲν ὀλίγον ὥχραι μὲ κίρκασίους μέλανας ὀφθαλμούς ρεμβώδεις καὶ ἀπαστράπτοντας μετὰ μελαίνης στυλινῆς κόμης ἔφερον ἐσθιῆτας ἀριστοτεχνικὰς καὶ ἀληθῶς ἦσαν θεσπέσια πλάσματα· ὁμοίως καὶ αἱ διάφοροι κατὰ τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου καὶ τῆς κόμης. Ἐρυθραὶ παρφαὶ καὶ ξανθὴ κόμη μετ' ἀνοικτοῦ φιλικοῦ βλέμματος καὶ γλυκείας λεπτότητος εἰς τὸ πρόσωπον ὡς αἱ κορασίδες τῆς Γερμανίας· δὲν ἐφαίνετο πλέον ἢ Ἑλληνικὴ γυναικεία περιβολή, τῶν νεαρῶν μὴ παρακολουθησῶν τὰ πάτρια· διὰ τῆς ψαλλίδος τοῦ Φράγκου ράπτου ἀπεσβέσθη πᾶσα ἀνάμνησις τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὸ ὕφασμα καὶ ἡ κοπὴ μετεμορφώθησαν κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν τρόπον (μόδον). Ὀλίγιστα δεσποινίδες ἔμμονοι εἰς τὰ πάτρια διετήρησαν τὸ φέσι τῆς μητρὸς ἢ τῆς μάμμης των μετὰ τινος διακοσμῆσεως χαίρουσαι διὰ τὴν γιγαντιαίαν τῆς κόμης ἀνάπτυξιν σχηματίζουσιν δύο μακρὰς καὶ πυκνὰς πλεξίδας. Ὁ χορὸς ἤρχισε. Τρεῖς μουσικαὶ ἀπετέλουν τὴν ὀρχήστραν· ὁ εἰς ἔπαιζε βιολί, ὁ ἕτερος κλαρινέτο καὶ ὁ ἄλλος κοντραμπάσσο εἰς ὥραιαν συναυλίαν (concerto). Δὲν γνωρίζω ἐὰν οἱ καλλιτέχναι οὗτοι ἐγεννήθησαν εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἢ ἂν ἐκλήθησαν ἀπὸ τὴν φιλόμουσον Ζάκυνθον, ἀλλ' ἔπαιζον καθὲς εἶδος στροβίλων (βάλς), οἱ ὅποιοι τόσον καλῶς ἤχουν εἰς τὰ ὦτα καὶ ἀναλλοίωτοι ἐξετελοῦντο, ὡς νὰ προήρχοντο ἀπὸ ἡμετέρους χοροδιδασκάλους.

Ὁ Στόιμπ ἐπεδείξατο τὴν ἀναμφισβήτητον χορευτικὴν ἱκανότητά του τόσον εἰς τὸ βάλς ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους χορούς, γκαλὸπ κλπ. μὴδὲ τῆς πόλκις μαζούρκας ἐξαιρουμένης. Ἐχόρευσε δὲ τοὺς χοροὺς τούτους μετὰ πλείστων ἐκπάγλου ὡραιότητος κορασιῶν τῶν Πατρῶν, τῶν ὁποίων ὁ εἰκοσιτετραετής βουαρὸς ἐξαίρει τὴν χορευτικὴν ἱκανότητα. Τὸ κοτιγὸν ὑπῆρξεν ἡ κατακλείς τῆς ὅλης χορευτικῆς ἐσπερίδος. Πολλὰ περὶ τοῦ χοροῦ τῶν Φακίρη γράφει ὁ Στόιμπ· εἶναι ἀνεξάντλητος εἰς τὰς εὐμενεῖς κρίσεις του. Ἐθαύμασε τὸ ἀνοικτόκαρδον καὶ τὴν εὐρείαν ἀντίληψιν τῶν Πατριῶν κορασιῶν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν σεμνοτυφίαν τῶν Ἀτθίδων. Εἰς τὸ

κλεινὸν ἄστυ τῶν Ἀθηνῶν ἀπαντῶμεν τὴν μεγάλην ξενικὴν ἐπίδρασιν καὶ αἱ Ἀθηναῖαι, λέγει, κόραι εὐρίσκονται εἰς δύσκολον θέσιν μεταξὺ εὐρωπαϊκῆς ἐπικέττας καὶ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος.

Ἐπέστη καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ἐκ Πατρῶν εἰς Μόναχον ἀναχωρήσεως τοῦ νεαροῦ φιλέλληνας, τοῦ ὁποῖου αἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰκόνες εἰσι τερπνότατον ἀνάγνωσμα. Ἐν πρώτοις θαυμάζει τὴν ἀπαράμιλλον ἑλληνικὴν φιλοξενίαν καὶ διὰ ζωηρῶν χρωμάτων περιγράφει τὴν συγκίνησιν, ἣν ἡσθάνθη ἰδὼν τὸν παγκοσμίου φήμης ναύαρχον Κανάρην, τὸν λένοντα τῆς Χίου, ὁ ὁποῖος φιλικώτατα ἔσφιξεν αὐτοῦ τὸ χερί κατὰ τὴν περιγραφηθεῖσαν ἑορτήν. Οὐδέποτε ἐφαντάζετο ὅτι τὸν οἶκνει μυθικὸν ἥρωα, τοῦ ὁποῖου τοὺς ἀθλοὺς παῖς ὢν, ἀνεγίνωσκεν εἰς τὰ βιβλία καὶ τὰς ἐφημερίδας τῆς πατρίδος του, θὰ ἔβλεπεν καὶ οἰκειότατα θὰ συνδιελέγετο μετ' αὐτοῦ! Ἐπαναλαμβάνει ὅτι ὁκτὼ ἡμέρας ἔζησεν ἐν Πάτραις ὥς ἐν ἀπόκρῳ. Εἰς τὸν λιμένα εὐρίσκετο ἡγκυροβολημένον Αὐστριακὸν ἱστιοφόρον ταχυδρομικὸν πλοῖον, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχε προπληρώσει τὸ ναῦλον του μέχρι Κερκύρας καὶ τὸ ὁποῖον ἦτο ἑτοιμον πρὸς ἀναχώρησιν. Ἀπεχαιρέτησα, λέγει ὅλους τοὺς φίλους μου καὶ ὅλας τὰς φίλας μου εἰς τὴν πόλιν, τὸν δὲ ἀντιναύαρχον Κανάρην εἰς τὴν κορβέτταν του καὶ ἤμην εἰς τὴν προκυμαίαν μετὰ τοῦ ταγματάρχου κρατοῦντός με ἀπὸ τοῦ βραχίονος, ὅτε, πολυπληθὴς ὄμας νέων κατέφθασε διὰ νὰ μοι εἴπῃ τὸ τελευταῖον « ἔ χ ε ᾽ γ ε ι ᾶ ». Μία ὥρα μᾶς ὑπελείπετο, ἣν ἐχρησιμοποίησαμεν ἐν τινὶ ξυλίνῳ καφενεῖῳ παρὰ τὴν ἀποβάθραν. Καὶ τί δὲν ἐλέχθη κατὰ τὸ βραχὺ τοῦτο χρονικὸν διάστημα; Ἐπεθύμουν νὰ μὲ ἀκολουθήσωσιν εἰς τὸ Μόναχον, διὰ νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰς εὐθύμους ἐν Πάτραις ἡμέρας ἐπὶ Γερμανικοῦ ἐδάφους. Ἀπεχωρίσθην τῶν φίλων μου ἐπὶ τοῦ πλοίου κατόπιν περιπτύξεων, ἀσπασμῶν καὶ δακρύων. Ἐκ τῆς ἀπομακρυνομένης λέμβου ἠκούοντο διάτοροι αἱ φωναὶ τῶν φίλων μου « ἔχε γειά, καλὸ ταξεῖδι ».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1937

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ν. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

Προσκηνητάρι ἱερό, τοῦ χαλασμοῦ σου ἡ ὥρα
ἥλιο τῆς δόξας γέννησες, πού μᾶς θαμπώνει ὥς τώρα
καὶ θὰ θαμπώνει ὅσο ζῇ, τὴν πλάση ἐδῶ κάτω,
ὦ Μεσολόγγι, ποῦγινες τὸ σκιάχτρο τοῦ θανάτου...

Ἀγρίνιον

ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ

Η ΣΗΜΑΙΑ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΑΤΡΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΥ

Ἡ ὑψωσις τῆς σημαίας τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς τὴν Μονὴν τῆς Ἀγίας Λαύρας ἀπὸ τὸν Παλαιὸν Πατρὸν Γερμανὸν ἀμφισβητεῖται βασιμῶς ὑπὸ πολλῶν ἐρευνητῶν ὡς ἱστορικὸν γεγονός· ἐὰν ὅμως δὲν ἔγινε τελετὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν νὰ ὑψώθῃ ἐπισήμως ἡ σημαία τῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὴν ρηθεῖσαν μονὴν, εἶνε πλεόν ἢ βέβαιον ὅτι ὁ Παλαιὸν Πατὴρ Γερμανὸς ἠύλογησε τὴν σημαίαν αὐτὴν φερομένην ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸν σῶμα, ἐπὶ κεφαλῇς τοῦ ὁποίου ἦτο ὁ πρόκριτος Κερπινῆς Ἀνδρέας Ζαΐμης.

Μὲ τὸν θρύλον τοῦ λαβάρου τούτου ἀνειράφησαν ὅλαι αἱ γεννεαὶ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἐξῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἐθεώρησα εὐτύχημα τὴν ἀνακάλυψιν τῶν κατωτέρω δημοσιευομένων ἐγγράφων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀντλεῖ ὁ ἀναγνώστης πλείστας πληροφορίας περὶ τοῦ λαβάρου τούτου καὶ τῶν περιπετειῶν, τὰς ὁποίας ἔσχε κατὰ τὰς διαφόρους φάσεις τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος.

Συμφώνως πρὸς τὰ ἐγγραφα ταῦτα, τὸ λάβαρον περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων κατὰ τὰς ἐν Πάτραις ἀτυχίας τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν καὶ μετὰ παρέλευσιν ἀρκετοῦ χρόνου, ἄγνωστον πῶς εὗρεθείσα εἰς Ζάκυνθον, ἐξηγοράσθη ὑπὸ τοῦ Σωτηρίου Λάζαρη καὶ κατετίθη καὶ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν ναόν, ὅπου καὶ προηγουμένως.

Γύρω ἀπὸ τὸ λάβαρον τοῦτο ἔγινεν ἡ κατωτέρω δημοσιευομένη ἀλληλογραφία, ἡ ὁποία δεικνύει τὸν σεβασμὸν τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Κράτους πρὸς τὰ σύμβολα τοῦ Ἱεροῦ μας Ἀγῶνος.

Ἐν τούτοις παρὰ τὴν γενομένην ἀλληλογραφίαν, τὸ ἐν λόγῳ λάβαρον δὲν ἔφθασέ ποτε μέχρι τῶν Ἀθηνῶν, καθὼς δὲ πληροφοροῦμαι εἰς τὴν μονὴν τῆς Ἀγίας Λαύρας οἱ μοναχοὶ διατηροῦν μετὰ σεβασμοῦ παμπάλαιον λάβαρον, τὸ ὁποῖον κατ' αὐτοὺς εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν εὐλογηθέν.

Τὰ κατωτέρω δημοσιεύμενα ἐγγραφα εὐρίσκονται εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν τὸ κατατεθειμένον εἰς τὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους.

Ἀριθ. πρωτ. 11

Καλάβρυτα τὴν 24 Ἀπριλίου 1851

Ὁ ἐν ἐκτάκτῳ ὑπηρεσίᾳ Μοίραρχος Ἀχαϊοῦλιδος

Πρὸς τὸ Ἀρχηγεῖον τῆς Χωροφυλακῆς

Εἰς Ἀθῆνας

Περὶ τῆς εὐλογηθείσης σημαίας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως Π. Πατρῶν Γερμανοῦ καὶ τῆς ταυτότητος αὐτῆς.

—Κατὰ τὴν ἐνταῦθα διατριβήν μου ἐπληροφορήθην, ὅτι εἰς χεῖρας τῆς Δημοτικῆς Ἀρχῆς Κερπινῆς εὐρίσκεται ἡ σημαία τὴν ὁποίαν ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιερεὺς Πατρῶν Γερμανὸς ἠύλογησεν ἐν τῇ Μονῇ τῆς Ἀγίας Λαύρας καὶ ὑπὸ

αὐτὴν ἐξεστράτευσεν, ὅτε ἤρξατο ἐν Πελοποννήσῳ ὁ ἱερὸς ἀγὼν κατὰ τὴν 25 Μαρτίου 1821. Ἡ ἱερὰ καὶ ἐνδοξος αὕτη ἐθνικὴ σημαία ἀπολεσθεῖσα κατὰ τὴν ἐκστρατείαν Πατρῶν ἐκλάπη ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων καὶ μετεφέρθη εἰς Ζάκυνθον, ὅπου ἐξηγοράσθη παρὰ τινος Σωτηρίου Λάγαρη κατόικου Κερπενῆς καὶ ἐδόθη παρ' αὐτοῦ εἰς τὸ χωρίον τοῦ Κερπενῆν, ὅπου ἤδη εὐρίσκεται.

Ἐξετάσας περὶ τῆς ταυτότητος τῆς σημαίας ταύτης ἐπληροφορήθη, διὰ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἡ σημαία αὕτη κατεσκευάσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐχρησίμευσε κατὰ τὰ τότε ἔθιμα διὰ τὴν τελετὴν τῶν γάμων τῶν κατοίκων Κερπενῆς. Εἶναι δὲ ἐξ ὑφάσματος μεταξωτοῦ χρώματος κοκκίνου βαθέως. Ἐχει ἐννέα πιθαμὰς μῆκος καὶ ἐπτὰ πλάτος καὶ εἰς τὸ αὐτὸ μέρος πρὸς τὴν λόγχην σχισμένη καθόλον τὸν γύρον τῆς ἔχει ταινίαν χρυσοῦν τετριμμένην ἥδη ἐν τῷ μέσῳ ὑπάρχει τετράγωνον τριῶν πιθαμῶν μήκους καὶ δύο ἡμισυ περίπου πλάτους παρασταῖνον τὸν Ἅγιον Γεώργιον καὶ Ἅγιον Δημήτριον ἐφίππους κατέναι ἱσταμένους ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τῆς σημαίας καὶ ἐκ τοῦ ἑτέρου τὴν ἀγίαν Ἀναστασίαν καὶ κεντημένα ἀπὸ μετὰξί καὶ χρυσόν ἄνωθεν τοῦ προσθέτου τούτου τραγῶνον εἶναι ῥαμένους σταυροὺς ἐκ ταινίας χρυσοῦς.

Θεωρήσας τὴν σημαίαν ταύτην ἱερὰν καὶ ἀνήκουσαν εἰς ὅλον τὸ ἔθνος, ἐπαρτήρησα εἰς τὸν Δήμαρχον Κερπενῆς κ. Π. Μεγακλῆν, καὶ τινὰς προκρίτους, ὅτι ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος σημαία πρέπει νὰ ἀποσταλῇ εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τεθῇ ὅπου καὶ αἱ λοιπαὶ τὰ λείψανα τοῦ ἀγῶνος, καὶ νὰ μὴ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς ἕνα ναὸν τοῦ χωρίου Κερπενῆς, ἀφ' ὅπου δύναται νὰ κλαπῇ. Ὁ κύριος Δήμαρχος παρεδέχθη τὴν πρότασίν μου καὶ μοῦ ὑπεσχέθη, ὅτι θέλει τὴν ἀποστείλει εἰς τὴν Κυβέρνησιν μετὰ ἀναφορὰν τοῦ καὶ πρᾶξιν τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Κερπενῆς διὰ νὰ τεθῇ εἰς τὸν ὅποιον τῆς ἀνήκει τόπον.

(Ὑπογ.) Κ. Γανοβέλης
Μοιράρχος

Διὰ τὴν ἀντιγραφὴν

Ἀθῆναι τὴν 27 Ἀπριλίου 1851
Ὁ Διευθύνων τὸ 1 τμήμα
Μ. Σοῦτζος

Ἀριθ. πρωτ. 378

Ἐν Κερπινῇ τὴν 29 Ἰουνίου 185(7)

Ἀπάντησις εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 1479

ἀπὸ 16 Μαΐου Π. Μ. ἐπισήμ. διαταγῆς τοῦ Ἐπαρχείου

*Πρὸς τὸ Β. Ἐπαρχεῖον Καλαβρύτων
Περὶ τῆς ἐν Κερπινῇ Σημαίας*

Ἀληθὺς ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος σημαία, ὅπως περιγράφεται ἐν ταῖς ἀναφοραῖς τοῦ κ. Μοιράρχου Ἀχαϊοῦλιδος, εὐρίσκεται ἐνταῦθα, καὶ ἡμεῖς ὑπεσχέθημεν καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ τεθῇ καὶ αὕτη ὅπου καὶ ἄλλα λείψανα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. ἄλλ' ἡ σημαία αὕτη εἶναι ἴδιον κτῆμα τῶν ἐνοριτῶν τοῦ ἐνταῦθα κεντρικοῦ Ναοῦ ἁγίου Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, διότι οἱ πρόγονοι αὐτῶν ἰδίαις δαπάναις κατεσκεύασαν αὐτὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀνέθεσαν εἰς τὸν μνησθέντα Ναόν, διὰ νὰ χρησιμεύῃ εἰς τὰς τελετὰς τῶν γάμων. Ὁ αἰμὴνητος Ἀνδρέας Ζαῖμης καὶ ὡς ἀρχηγὸς καὶ ὡς ἐνοριτὴς παρέλαβε ταύτην καὶ ἀνέπετασεν ἐν τῇ Μονῇ Ἀγίας Λαύρας εὐλογηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ καὶ μετεχειρίζετο ταύτην μέχρι, δίου ἡχημαλωτίσθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐν Πάτραις. Ἀλλ' εἰς τὸν ἐνοριτῶν ὁ Σωτήριος Λάγαρης ἀναγνωρίσας τὴν σημαίαν αὐτὴν ἐν Ζακύνθῳ ἐξηγόρασε καὶ ἀνέθεσε πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν Ναόν ὅπου μέχρι τοῦδε μένει, ὅθεν ἐπειδὴ θεωρεῖται, ὡς εἶναι, κτῆμα τῶν ἐνοριτῶν ἢ τοῦ Ναοῦ, δὲν δυνάμεθα, νομίζομεν, νὰ τὴν ἀφαίρεσω.

μεν ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως αὐτῶν τῶν ἐνοριτῶν· τὸ καθ' ἡμᾶς ἐπρωτρέψαμεν αὐτοὺς διὰ νὰ τὴν παραδώσωσι καὶ συγκατετέθησαν μὲν ὡς πρὸς τοῦτο· ἀπαιτοῦσιν ὅμως ἀντάξιον τῆς ἀντικαταστάσεως αὐτῆς διὰ νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ὅν εἶναι αὕτη σκοπὸν, τὸ Δημοτ. Συμβούλιον ἀπεποιήθη νὰ λάβῃ μέρος διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους. Ἐπιστρέφομεν τὴν ἀναφορὰν τοῦ Μοιράρχου Ἀχαϊοῦ-ῆλιδος.

Διὰ τὴν ἀντιγραφὴν κ.τ.λ.

Εὐπειθέστατος
ὁ Δήμαρχος Κερπινῆς
Π. ΜΕΓΑΚΛΗΣ

Ἀριθ. πρωτ. 5329

Πάτριαι τὴν 30 Ἰουνίου 1851

Ἀπάντησις εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 6958 διαταγὴν

Πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργείον

Περὶ τῆς ἐν Κερπινῇ Σημαίας

Αἱ πληροφορίες τὰς ὁποίας τὸ Ὑπουργεῖον ζητεῖ διὰ τῆς ἐπιστρεφομένης ἐπισημειωτικῆς διαταγῆς του ἐξάγονται ἐκ τῆς ἐν ἀντιγράφῳ ὑποβαλλομένης ἀναφορᾶς τοῦ Δημάρχου Κερπινῆς, ἐξ ἧς θέλει εὐαρεστηθῇ νὰ παρατηρήσῃ συγχρόνως τὸ Ὑπουργεῖον, ὅτι οἱ κάτοικοι εἰς οὓς κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ Δημάρχου ἀνήκει ἡ προκειμένη Σημαία, ἀρνοῦνται νὰ παραδώσουν αὐτὴν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἐκτὸς ἂν ἀντικατασταθῇ παρ' ἄλλης ὕλικῶς ἀνταξίας.

Εὐπειθέστατος

Ὁ Νομάρχης Ἀχάτας καὶ Ἡλίδος
(ὕπογρ. δυσαν.)

ΜΑΝΩΛΗΣ Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗΣ

ΑΞΙΖΕΙ ΤΑΧΑ;...

Ἀξίζει τάχα μιὰ ζωὴ τέτοια νὰ ζῶ,
καθημερινά, βουβὰ τῇ μοῖρα νὰ ρωτῶ
καὶ στοὺς χρησμούς της πάντα κ' ὄλο ν' ἀμφιβάλλω;

Τὶ νὰ πιστέψω σὰν ἀθάνατο, μεγάλο,
ἢ μὴν εἶν' ὅλα ἓνα παιγνίδι πλανερό;

Πῶς νὰ βαστάξω στὸν αἰῶνα τοῦ καημοῦ
χωρὶς νὰ βλέπω τὴ στιγμὴ τοῦ λυτρωμοῦ,
συμβατικὰ τὴν κάθε λύση ν' ἀντικρύζω;
Ἀξίζει τάχα, ἐδῶ κι' ἐκεῖ νὰ ξεφυλλίζω
μάταια τὰ ρόδα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ κορμιοῦ;

Ὁ κόσμος τάχα εἶν' ὅ,τι γύρω μου θωρᾷ;
Μὴν εἶναι ἀκόμα κι' ὅ,τι ἀνέκκλητα ποθῶ
σκηνοθεσία γιὰ τὸ ταξίδι τοῦ θανάτου;
Χαρὲς καὶ πίκρες κι' ἡδονές, ὅλα δῶ-κάτου
μὴ μᾶς προσφέρωνται γιὰ θεῖον ἐξιλασμό;

ΤΑΣΙΑ ΑΔΑΜ

ΣΟΦΙΑ ΣΕΙΡΑΧ

ΛΖ'. 2

"Αν κάποιος φίλος σου παληός,
έχθρός σου καταντήση,
μέχρι θανάτου ή τροπή
αυτή θα σε λυπήση.

ΛΖ'. 4

"Ο φίλος ό είλικρινής
χαίρεται στη χαρά σου
κι' άπέναντί σου θα βρεθί
στην κάθε συμφορά σου.

ΛΖ'. 6

Τό φίλο σου τόν γκαρδιακό
μέσ' στην ψυχή νά κλείσης,
κι' άν ίσως πλούσιος γενής
νά μην τόν λησμονήσης.

Ζ'. 11

'Ανθρώπους μην περιγελῶς
πού ή πίκρα φαρμακώνει·
ύπάρχει Αύτός πού άνυψοί
κι' Αύτός πού ταπεινώνει.

Ζ'. 34

"Όπου συχνάζουν προεστοί
προσπάθει νά πηγαίνης
κι' άν τύχη καί κανείς σοφός,
καντά σ' αυτόν νά μένης.

ΛΑ'. 2

Πιάνεις σκιά στη χούφτα σου ;
Πίσω άπ' άνέμους τρέχεις ;
"Ετσ' είναι κι' άν σ' όνειρατα
πάρα πολύ προσέχης.

Πάτρα

ΙΑ'. 34

Μπάσε τόν ξένον σπίτι σου
συγχύσεις νά σοῦ δώση
κι' άπ' τά δικά σου πράμματα
νά σε άποξενώση...

ΙΓ'. 9-10

"Αν σε καλέση άρχοντας,
έσύ νά ύποχωρήσης
καί τόσο έντονώteres
θα γίνουν οί προσκλήσεις.
Μη σπεύδης πρώτος νά βρεθής,
γιατ' ίσως σ' άπωθήσουν,
άλλά καί μη μακριά σταθής,
μήπως σε λησμονήσουν...

ΚΒ'. 7

Νά συγκολλήσης όστρακο
σπασμένο άν προσπαθήσης
ή κοιμισμένον άνθρωπο
βαθείά, νά τόν ξυπνήσης,
έτσ' είναι κι' άν διδάγματα
σ' άνόητον σκορπίσης.

ΚΒ'. 14-15

Κι' άπό μολύβι πιότερο,
άχ, ό κουτός βαραίνει·
άλατι, άμμο, σίδερο
καθένας ύπομένει
παρ' άνθρωπον άσύνετο :
σε νόημα δέν μπαίνει !

ΤΟΥΛΑ ΠΑΠΑΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΤΗΝ ΤΑΒΕΡΝΑ ΤΟΥ ΚΟΛΙΑΝΤΑΜΗ

ΔΙΗΓΗΜΑ

‘Ο θεός μου ὁ Πάνος, ἀδερφός τῆς μάνας μου, ἓνα γεροντοπαλλήκαρο, ἦτανε Χριστιανός τοῦ Θεοῦ, χωρίς κακία καὶ δόλο, ὁ πιὸ σπλαχνικός ἄνθρωπος πού γνῶρισα ποτές μου. ‘Απὸ τὸ μαγαζί του περνούσανε διάφοροι ζητιάνοι, ὅπως γίνεται, καὶ κανένας δὲν ἄπλωνε τὸ χέρι ἄδικα. ‘Ο καλόκαρδος ἄνθρωπος ἔδινε πάντα. Κι’ ὄχι μονάχα σὲ τέτοιους ἀλλὰ καὶ στοὺς ἄλλους πού δὲν εἶχανε πάρει ἀκόμα τὸ ἐπίσημο βάπτισμα τῆς ζητιανιάς καὶ πού κρατώντας ἀπομεινάρια ἀξιοπρέπειας καὶ τὰ προσχήματα γυρεύανε μεγαλείτερα ποσά, δανεικά κι’ ἀγύριστα. Κι’ ἔδινε κατὰ τὴ δύναμή του καὶ παρὰπάνω ἀπ’ αὐτὴ μάλιστα. Κι’ εἶχε πάντα καὶ τὸν καλὸ λόγο στὸ στόμα γιὰ τὸν καθένα. “Ἐδινε ἀπὸ τὸ ὑστέρημα τῆς τσέπης του κι’ ἀπὸ τὸ περίσσεμα τῆς καρδιάς του. Γιατί, νὰ ξέρετε, ἦτανε βιοπλαιστής κι’ αὐτός, πολυδουλεμένος καὶ πολυβασανισμένος ἄνθρωπος.

Καμμιά φορά τοῦ ἔκανα καὶ τὴν παρατήρηση.

—Δίνεις σ’ ὅποιον σοῦ ἀπλώνει τὸ χέρι, καμμένη μπάρμπα, χωρίς νὰ ἐξετάξης μὴν εἶνε κατεργαροὶ καὶ τεμπέληδες ἀνάμεσα σ’ αὐτούς. Κι’ ἔτσι κάνεις κακὸ ἀντὶ γιὰ καλὸ.

—Δὲ βαριέσαι, παιδί μου, μ’ ἀπαντοῦσε. Κάνε τὸ καλὸ χωρίς νὰ ψάχνης νὰ βρῇς τὴν ἄκρη. Τὸ καλὸ τὸ κάνουμε γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας. “Ἐπειτα δὲ μπορεῖ ἀπὸ τὸ καλὸ νὰ βγῇ ποτὲ κακὸ, συμπλήρωνε μὲ φιλοσοφικὴ διάθεση.

‘Εγὼ ζοῦσα κοντὰ του τότε σπουδάζοντας. ‘Η δουλιὰ του ἦτανε χρωματοπώλης. ‘Εκρατοῦσε ἓνα μαγαζὶ κάπου ἐκεῖ κοντὰ στὸ Δημοπρατήριο. “Ἐβλεπες ἐκεῖ μέσα βαρέλια, κουτιὰ μεγάλα καὶ μικρά μὲ χρώματα, βερνίκια, πινέλλα κι’ ὅλα τὰ εἶδη τῶν χρωματιστῶν καὶ τῶν ζωγράφων. “Όλα αὐτὰ τὰ πράγματα βγάζανε μιὰ μυρουδιά πού σὲ μένα, σὰν καὶ τὴν εἶχα συνειθίσει, ἦτανε εὐχάριστὴ σὰν ἄρωμα. Καὶ τώρα σὰν περνῶ ἀπὸ τέτοια μαγαζιά εὐχαριστοῦμαι νὰ κοντοστέκω καὶ ν’ ἀνασαίνω τὴ μυρουδιά τους. “Ἐτσι χαίρουμαι τίς ἀναμνήσεις μου καὶ μὲ τὴν ὁσφρησή μου.

Καὶ περνοῦσα πολλὰς ὥρες μέσα στὸ μαγαζὶ τοῦ θείου μου. Μὲ βοηθοῦσε νὰ συνεχίζω τίς σπουδές μου κι’ ἐγὼ προσπαθοῦσα νὰ τοῦ προσφέρω καμμιάν ὑπηρεσία ὄχι γι’ ἀνταπόδοση, γιατί τέτοια πρόστυχη ἰδέα δὲ μοῦ πέρασε ποτέ, ἀλλὰ ἀπὸ πραγματικὴ ἀγάπη κι’ ἐνδιαφέρον. Τὸν ἐβοηθοῦσα νὰ κρατᾷ τὰ ἐμπορικά του βιβλία, τοῦ ἔκανα τοὺς λογαριασμούς του καὶ τοῦ ἔγραφα τὴν ἀλληλογραφία του. “Ἡμουν ἀπὸ φυσικὸ μου καλλιγράφος καὶ τὸν εὐχαριστοῦσα,

γιατί αυτό τότε λογαριαζόταν γι' αξιόλογο προσόν. 'Αργότερα έγι-
μισε ο κόσμος από γραφομηχανές και δεν έχει πιά τόση πέραση ή δ-
μοψη γραφή του ανθρώπου. 'Ο Θεός νά με συχωρέση αλλά βρίσκω
πώς σέ τούτη τήν εποχή που οί άνθρωποι πάνε δλοένα νά καταντή-
σουν μηχανές και κοπάδια άνόστεψε πολύ ή ζωή. Σ' αυτές όμως τις
σκέψεις μπορεί νά με οδηγούν και τά χρόνια μου που περάσανε.
Τέλος.

Σάν και πήγαινα λοιπόν ταχτικά στο μαγαζί του θειού μου,
σχεδόν κάθε βράδυ βγαίναμε μαζί, πάντα σέ περασμένην ώρα, και
καταλήγαμε σ' ένα κοντινό έστιατόριο στη Μητρόπολη. 'Αλλά πολ-
λές φορές έσυχναζαμε σέ μιá ταβέρνα, στου Κολιαντάμη, που ήτανε
κάπου εκεί γύρω. Αύτός ο Κολιαντάμης, που μοναχό τ' όνομά του
μαρτυράει γιά τó γενεαλογικό του δέντρο, ήτανε βέρος Γκάγκαρης
με άκέρια όλα τά δικαιώματα νά περαστή στο λιμπροντόρο της Πα-
λιās 'Αθήνας. Στην ταβέρνα του βρωμούσανε τά πάντα, από τήν ά-
λαντζένια ποδιά του ίσαμε τή συνείδησή του, αλλά ή ρετσίνα του
ήτανε άγνή και καλόπιστη. Τό καλ όκαιρι μάλιστα τήν προτιμούσαμε
γιατί στο πίσω μέρος είχεν έναν κήπο με δύο τρία μεγάλα δέντρα
και γύρω γύρω στους τοίχους της μάντρας πρασινάδες και λουλού-
δια. Έκατέβαζε κι' αέρακι κάπουθε σ' εκείνο τό σημείο και βρίσκαμε
στις ζεστές βραδιές λίγη δροσιά.

—Στην ταβέρνα θά φάμε κι' απόψε, άνηψιδάκι, με ρωτούσε ο
θείός μου πάντα γελαστά και παιχνιδιάρικα.

Κι' έγώ που ήξερα πώς τήν προτιμούσε γιατί του άρέσανε κι'
ή καλή παρέα και τό ρετσινάτο, κι' ή οίκονομία μαζί, του άπαντού-
σα με τό ίδιο ύφος.

—Πάρε και μένα, μπάρμπα, στο κρασοπουλειό, έσύ νά πίνης
μία κι' έγώ νά πίνω δυό.

Πραγματικά εκεί έρχότανε μιá ευχάριστη παρέα κι' οί βρα-
διές δέν έπερνούσαν άσχημα. Θυμóμαι ακόμα μερικά πρόσωπα
που συχναζανε σ' εκείνη τήν ταβέρνα και κάναμε συντροφιά. Κάπου
κάπου μās έρχόταν ένας γιατρός και μου έχει μένει στή μνήμη που
μās έδιηγήθηκε μιá φορά πώς του κοπήκανε οί θερμές. 'Υπόφερε πολύ,
έλεγε. Είχε λυώσει στα πόδια του. Τις είχε κολλήσει στο 'Αρεταίειο
που εργαζόταν από τά κουνούπια του 'Ιλισσοú. Με τίποτα δέν έμπό-
ρεσε νά τις ξεκόψη. Και τότες ήρθε ένας έπαρχιώτης συγγενής του
και σάν έμαθε τό κακό που είχε πάθει ο άνθρωπος του ύποσχέθηκε
νά τόν κάμη καλά εκείνος με μιá μέθοδο δική του. Καί, που λέτε,
τόν παίρνει και περνάνε από ένα μπακάλικο κι' αγοράσανε σαρδέλ-
λες, πολλές σαρδέλλες. Και πηγαίνουν εκείδα στήν ταβέρνα του
Κολιαντάμη και τόν έβαλε τόν καλό σου τό γιατρό κι' έφαγε τόν
Κάη από σαρδέλλες και τόν έπότισε άφθονη ρετσίνα.

—Καί νά ἰδῆτε, μᾶς ἔλεγε ὁ γιατρός σοβαρά, οἱ θερμές μοῦ κοπήκανε μέ τὸ μαχαίρι. Εἶμαι ἐπιστήμονας καί ντρέπομαι νά τὸ μολογῶ. Μὲ τὸ μαχαίρι!

Κι' ἓνας ἄλλος ἀπὸ τὴν παρέα, χημικός αὐτός, οἰνολόγος, πού ἔσαιζε καί τὰ κρασιά τοῦ Κολιαντάμη, μᾶς ἔλεγε πὼς στὴν πατρίδα του γιατρεύανε τὴν ἐλονοσία μὲ τὸ νισαντήρι. Καί μᾶς ἐξηγοῦσε πὼς τὸ νισαντήρι εἶναι τὸ χλωριούχον ἀμμώνιον. Καί ποιὸς ξέρει οἱ σαρδέλλες μὲ τὸ ἀλάτι, πού αὐτὸ εἶναι τὸ χλωριούχον νάτριον, ποιὲς χημικὲς ἐνώσεις μπορεῖ νά κάνουν ὥστε νά γίνονται γιατρικὸ γιὰ τίς θερμές. Καί συζητοῦσαν ὁ γιατρός μὲ τὸ χημικὸ κάτι ἄλλα τέτοια ἐπισημονικά.

Καί μιὰ φορὰ ἡ κουβέντα γιὰ σαρδέλλες θυμοῦμαι πὼς ἓνας ἄλλος τῆς παρέας, φοιτητῆς τῆς νομικῆς αὐτός, δημοσιογράφος, πού δούλευε στὴν Ἀκρόπολη τοῦ Γαβρηλίδη, αἰώνια ἀπένταρος καί συχνὰ ψωμιζόμενος στὴ συντροφιά μας, τὸ φιλολογικὸ της μέλος νὰ εἶποῦμε (γιατί ἐμεῖς ἐκεῖδ' αὖτὴν ταβέρνα τοῦ Κολιαντάμη εἴχαμε ἀνακαλύψει ἀπὸ τότε τὸ ροταριανὸ σύστημα, προτοῦ τὸ λανσάρουν οἱ Ἀμερικάνοι ἀπὸ τὸ ἄλλο ἡμισφαίριο) μᾶς ἐδιηγόταν πὼς μιὰ φορὰ ὁ Παπαδιαμάντης, αὐτὸς πού ἔγραφε τίς Χριστουγεννιάτικες καί τίς Πασχαλινὲς ἱστορίες στὴν Ἀκρόπολη, σπουδαῖος ἄνθρωπος μᾶς ἐτόνιζε, παρασύρθηκε ἀπὸ μιὰ φιλολογικὴ συντροφιά καί μὲ τὸ στανιὸ τὸν ἐκουβαλήσανε σὲ μιὰ ταβέρνα κάπου ἐκεῖ κοντὰ στὸ Μοναστηράκι. Τοῦ Παπαδιαμάντη δὲν τοῦ ἀρέσανε τέτοιοι θεατρνισμοί. Αὐτὸς ἔπινε τὸ κρασάκι του, πού τὸ ἀγαποῦσε κιόλας πολὺ, μαζὺ μὲ ἀπλοῖκοὺς ἀνθρώπους πού εἶχε τὴν ἰδιοτροπία νὰ προτιμᾷ τὴ συντροφιά τους. Λοιπὸν ἐκεῖνοι οἱ φιλόλογοι μὲ τὰ μακρὰ μαλλιά, τίς ἀνεμιστὲς γραβάτες καί τίς τσαλακωμένες ρεπούμπλικες μὲ τὰ κατεβαστὰ μπόρια, ἠθέλανε νὰ κάμουνε πραγματικὸ δεῖπνο τῆς ταβέρνας καί πήρανε καί σαρδέλλες. Καί ἓνας ἀπ' αὐτοὺς ἐτράβηξε μιὰ σαρδέλλα στὸ πιάτο του καί ἄρχισε νὰ τὴν καθαρίζει μὲ πηρούνι καί μαχαίρι. Καί σὰν εἶδε, λέει, ὁ Παπαδιαμάντης αὐτὴ τὴν ἱεροσυλία ἐθύμωσε κ' ἤθελε νὰ σηκωθῇ νὰ φύγῃ.

Κι' ἐμεῖς ὅλοι γύρω γύρω ἐκεῖ στὸ τραπέζι συμφωνοῦσαμε ἀπόλυτα πὼς ἡ σαρδέλλα πρέπει νὰ τρώγεται μὲ τὰ δάχτυλα, γιατί ἅμα ἀκκουμπήσῃ ἀπάνω μαχαιροπήρουνο χαλαίει ἡ γεύση της καί χάνεται κ' ἡ ποίηση. Καί δὸς του καί βουτούσαμε στὸ λαδόξινδον τὸ ψωμί μας καί ξεσκλίζαμε σαρδέλλες καί κατεβάζαμε τίς μισὲς πού κουβαλοῦσε ὁ Κολιαντάμης.

Κάποτες κάποτες εἴχαμε καί τραγοῦδι. Τραγουδοῦσε ἓνας πιττόρος πού ἦτανε καί ψάλτης σὲ κάποιαν ἐκκλησία καί κορίστας στὴν Ὀπερα, ἅμα λάχαινε νὰ δίνουνε παραστάσεις. Τὸν ἐτραβοῦσε ὁ θεὸς μου πού γνωρίζονταν μαζὺ του ἀπὸ τὴ δουλιά του. Εἶχα κι' ,

ἐγὼ φιλίες μαζί του γιατί μοῦ προμήθευε καμμιὰ φορὰ χάρισμα εἰσι-
τήρια γιὰ τὸ Μελόδραμα. Τραγουδοῦσε κι' ἓνας νέος ποὺ καταγό-
ταν ἀπὸ τὰ μέρη τῶν Σαλῶνων κ' εἶχε κάμει ἀντάρτης μὲ τὰ μακε-
δονικὰ σώματα κι' ἐπιάστηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους κι' ἔκαμε τρία
χρόνια φυλακὴ στὰ Βιτώλια. Ὁ πιττόρος ἐτραγουδοῦσε ἄριες ἀπὸ
'Ιταλικά μελοδράματα ἀλλὰ ὁ Ζαφείρης προτιμοῦσε τὰ κλέφτικα
κι' ἀντρεμβόταν ἡ καρδιά μας κι' ἄναβε τὸ αἷμα μας σὰν ἀκούγαμε
τὸ σπαρτιατικὸ ρῶτημα τῆς γρια-Λάζαινας στὸ μελλοθάνατο γιὸ τῆς.

«Κίτσο μου, ποῦ εἶναι τ' ἄρματα, τὰ πατρικοδομένα;»

Εἶχεν ἀπολυθεῖ ἀπὸ τίς φυλακὲς τότε τελευταῖα, μόλις ἔγινε
τὸ Τούρκικο σύνταγμα, καὶ μᾶς ἔλεγε καὶ τὸ «Γιασεῖν Χουριέτ».
'Η φωνὴ του ἦτανε γλυκεῖα καὶ δυνατὴ κι' ἔτρεχε ἀβίαστα σὰν τὸ
γάργαρο νεράκι ποὺ κυλάει στ' αὐλάκι. Μπροστὰ μου τὸν ἔχω ἀ-
κόμα σὰν ἀνασῆκωνε περήφανα τὸ ὁμορφο κεφάλι του, φούσκωνε τὸ
φαρδὺ στήθος του καὶ τραγουδοῦσε. :

«Λεβεντιά καμάρωτὴ πῆρε τὰ βουνὰ καὶ δάση».

Τότες ὅλη ἡ ταβέρνα γύρω γύρω ἐσειόταν ἀπὸ τὰ παλαμάκια.

Κι' ἐρχόταν συχνά, γιατί τὸ καμμένο τὸ παλληκάρι φαινόταν
νὰ ὑπόφερε οἰκονομικά καὶ τὸν προσκαλοῦσαμε στὴν παρέα. Ἐκείνη
τὴν ἐποχὴ δὲν εἶχανε λάβει καμμιὰ πρόνοια γιὰ κανένα. Ὅ,τι κά-
νανε οἱ καλὲς καρδιὲς τότες. Καὶ μᾶς ἐδιηγόταν ἱστορίες γιὰ τοὺς
καπεταναίους μας καὶ γιὰ τ' ἀνταρτικὰ σώματα. Κι' ἐμεῖς τὸν ἀ-
κούγαμε ὅλο περιέργεια καὶ περηφάνεια. Ἐννοεῖται πὼς ὅλα αὐτὰ
ἄλλο νὰ τὰ διαβάξης τώρα κι' ἄλλο νὰ τὰ ἀκουγες τότε στὴν τα-
βέρνα. Ἐκεῖ μέσα, φῶς μου, σοῦ ἐρχόσαντε τὰ δάκρυα στὰ μάτια
ἀπὸ συγκίνηση σὰν ἐμάθαινες ὅχι μονάχα τὰ ἱστορικὰ τῶν ἐθνικῶν
ἀγώνων ἀλλὰ ἀκόμα καὶ γιὰ τὴν ἀνακάλυψη ἐκείνου ποὺ γιάτρευε
τίς θερμὲς μὲ σαρδέλλες καὶ κρασί, καὶ γιὰ τὸ ἀνέκδοτο τοῦ Παπα-
διαμάντη.

* *

Λοιπὸν μιὰ βραδιά ποὺ τρώγαμε ἐκεῖ μέσα, πέρασε ἀπὸ τὸ
τραπέζι μας ζητιανεύοντας ἓνας μουγγός. Ἦταν ἓνας νέος ἀδύνα-
τος κι' ὠχρός, μὰ πολὺ ὠχρός κι' ἀδύνατος, κι' ἔδειχνε μαζί μὲ
τὸ ἀναρθρό κι' ἀντιπαθητικὸ μούγκρισμα ποὺ ἔκανε, ἓνα πιστοποιη-
τικὸ ἀπὸ τὸ δήμαρχο τοῦ τόπου του παραγεμισμένο μὲ σφραγίδες
πὼς ἦτανε «κωφάλαλος ἐκ γενετῆς». Κάποιος ἔβγαλε καὶ τοῦ ἔδωσε
μιὰ πεντάρρα ἀλλὰ ὁ θεὸς μου ἐπῆρε ἓνα μεγάλο κομμάτι ψωμί κι'
ἓνα μεγάλο κομμάτι κρέας ἀπὸ τὴν πιατέλλα ποὺ βρισκόταν στὴ
μέση τοῦ τραπεζιοῦ καὶ τὰ πρόσφερε στὸ ζητιάνο. Ἐκεῖνος εὐχαρί-
στησε μὲ τὰ νοήματά του καὶ τὰ μουγκρίσματά του κι' ἀποτραβή-
χτηκε σὲ μιὰν ἀκρούλα καὶ κάθησε κι' ἔτρωγε. Ὁ θεὸς μου παράγ-
γειλε τοῦ Κολιαντάμη καὶ τοῦ πῆγε κι' ἓνα ποτήρι κρασί, ποὺ σὰν

τὸ ρουφούσε ὁ μουγγὸς, κουνούσε τὸ κεφάλι του χαιρετώντας κι' εὐχαριστώντας. "Ἐτσι πιάστηκε ἡ πρώτη γνωριμιὰ μας μετὰ τὸ μουγκό. Καὶ σὲ λίγες μέρες παρουσιάστηκε στὸ μαγαζὶ τοῦ θείου μου σὲ μιὰ στιγμή πού ἕνα κάρο ξεφόρτωνε κάτι βαρελάκια μετὰ χρώματα μπροστὰ στὸ μαγαζὶ κι' ὁ θεὸς μου τοῦ ἔκαμε νόημα νὰ βοηθήσῃ τὸν ὑπηρετάκο πού τὰ κυλούσε στὴν ἀποθήκη. Ὁ μουγγὸς ἐδούλεψε μετὰ ὀρεξὶ κι' ὁ θεὸς μου τοῦ πλήρωσε τὸν κόπο του μετὰ τὸ παραπάνω. Ἐγλουκάθηκε ὁ μουγγὸς κι' ἀπὸ τότε περνούσε συχνὰ ρωτώντας μετὰ τὴ γλῶσσα τῶν νοσημάτων ἂν εἶχανε καμμιά δουλιὰ. Κι' ὅλο κάτι τοῦ βρῖσκανε. Πότε νὰ καθαρίζῃ τὴν ἀποθήκη, πότε νὰ πλένῃ τίς πλάκες τοῦ πατώματος ἢ τίς βιτρίνες καὶ πότε νὰ κἀνῃ θελήματα, πού τὰ ἐκτελοῦσεν ὅλα μετὰ ἐξαιρετικὴ πάντα εὐσυνειδησία κι' ἀνεπάντεχῃ ἐπιδεξιωσύνη.

Κι' ὄχι μονάχα ὁ θεὸς μου ἀλλὰ κι' ἄλλοι ἔμποροι τῆς γειτονιάς τὸν ἐμάθανε σιγὰ σιγὰ καὶ τοῦ δίνανε θελήματα κι' ἔτσι ἐγκαταστάθηκε ἐκεῖ στὴν πλατεῖα κι' ἔβγαζε τὸ ψωμί του ὁ φτωχός. Κι' αὐτὸ γιὰ πολὺν καιρὸ.

Καὶ μιὰν ἡμέρα κάποιος ἀπὸ τὴν παρέα εἶπε πῶς τοῦ στείλανε χυλοπίττες ἀπὸ τὸ χωριὸ του κι' ἐπρότεινε νὰ φτιάσουμε ἕνα γκιουβέτσι νὰ φᾶμε ὅλοι μαζί. Κι' ἕνας ἄλλος προσφέρθηκε νὰ φέρῃ ἀξιώτικη μίζιθρα, νὰ ρίξουμε ἀπάνω στὶς χυλοπίττες, πού τοὺς πᾶει ἔξοχα. Κι' ἀναθέσαμε στὸ μουγγὸ νὰ κάμῃ τὸ κουμάντο. Καὶ τὸ βράδυ πού μαζευτήκαμε στοῦ Κολιαντάμη, σὰν ἔφερε τὸ ταψὶ ἀχνιστό, μοσχοβόλησε ὁ τόπος. Γιομίσανε καὶ τοῦ μουγγοῦ ἕνα βαθὺ πιάτο κι' ἐπῆγε σ' ἕνα τραπέζι, σὲ μιὰν ἄκρη, κι' ἔτρωγε κι' αὐτὸς σκυμένος, ἔχοντας μπροστὰ του τὸ ποτηράκι του. Καὶ σὰν ἐτέλειωσε τὸ φαγητὸ κι' ἀνάψαμε τὰ τσιγαράκια κι' ἄρχισε ἡ κουβεντούλα, ἐσηκώθηκε καὶ μᾶς ἐπλησίασε κι' ὁ μουγγὸς γιὰ νὰ ξεσηκώσῃ τὸ ταψὶ ἀπὸ τὸ τραπέζι. Κι' ἐκείνη τὴ στιγμή γυρίζει πρὸς τὸ θεὸ μου καὶ τοῦ λέει:

—Κὺρ Πάνο, δὸς μου κι' ἐμένα ἕνα τσιγάρο!

Ἐμεῖς ὅλοι ξαφνιαστήκαμε καὶ τὰ χάσαμε σὰ νὰ βρεθῇκαμε μπροστὰ σ' ἕνα ὑπερφυσικὸ θέαμα. Ἐγὼ τοῦλάχιστον ἐνοιῶσα σὰ νὰ μοῦ ρίξανε κρύο νερὸ στὴ ραχοκοκκαλιά.

—Μιλᾶς, μωρέ; τοῦ φώναξε μ' ἐκπληξὴ κάποιος ἀπὸ τὴν παρέα ὕστερα ἀπὸ λίγη σιγὴ.

—Μιλάω! ἀπάντησε. Δὲν εἶμαι μουγγός. Ψεύτικα ἔκανα χρονία τὸ μουγγὸ γιὰ νὰ ζητιανεύω. Ἐτσι τὰ κατάφερνα καλλίτερα. Καὶ τὰ πιστοποιητικά πού ἔχω ψεύτικα εἶνε ὅλα! Κανεὶς δὲν ἐμπόρεσε νὰ με καταλάβῃ ὥς τώρα. Στὴν ἀστυνομία μιὰ φορὰ μετὰ μαυρίσανε ἀπὸ τὸ ξύλο, μοῦ κάμανε χίλια μαρτύρια καὶ χίλιες δοκιμασίες γιὰ νὰ με πιάσουνε, γιὰτὶ ἕνας γιατρός ἔλεγε πῶς δὲν εἶμαι μουγ-

γός, αλλά δὲν ἐμίλησα καὶ μὲ βαρεθήκανε καὶ μ' ἀφίσανε. Κανένας δὲν κατάφερε νὰ μ' ἀνακαλύψῃ.

—Καὶ τί σοῦ ἦρθε, μωρέ, τώρα καὶ μίλησες; τὸν ἐρώτησε κάποιος.

—Ἡ καλωσύνη τοῦ κύρ Πάνου! Αὐτὴ μ' ἔκαμε νὰ ξεσκεπαστῶ μοναχός μου τώρα. Ἡ καλὴ του καρδιά μὲ νίκησε. Μὲ παίδεψε πολὺ. Δὲν ἐμποροῦσα νὰ λέω ψέμματα ἄλλο σ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο. Κάτι μὲ βασάνιζε ἐδῶ μέσα, εἶπε βάζοντας τὴν παλάμη ἀπάνω στὸ στήθος του. Εἶπα νὰ τὰ μολογήσω ὅλα, νὰ ξαλαφρώσω κι' ἔχει ὁ Θεός!

—Ἄει στὸ διάβολο, βλάκα! τοῦ φωνάζει τότες ὁ Κολιαντάμης πού εἶχε πλησιάσει κι' αὐτὸς καὶ παρακολουθοῦσε περίεργος τὴν ἐπίσημη ἐκείνη στιγμή. Βρέ, κουτέ, ἀφοῦ ἤθελες νὰ ξεμουγγαθῆς γιατί δέ μοῦ τῶλεγες ἐμένα, νὰ εἰποῦμε πὼς ἔγινε θάμα, πὼς σ' ἔκανε καλὰ ἓνα παλιὸ εἰκόνισμα πού ἔχω στὸ σπίτι μου νὰ μαζέψουμε καὶ τοῦ κόσμου τίς δεκάρες!

—Νὰ χαθῆς, Κόλια, κλέφτη, γυρίζει καὶ τοῦ λέει ἓνας ἀστεῖος ἀπὸ τὴν παρέα μας. Δὲ σέ φτάνει πού νερώνης τὸ κρασί καὶ δὲ θὰ ἰδῆς Θεοῦ πρόσωπο μόνο θέλεις νὰ ἐκμεταλλευτῆς καὶ τὰ θεῖα. Χάσου ἀπὸ μπροστὰ μου θεομπαίχτη!

Κι' ὁ Κολιαντάμης γελώντας ὑποκριτικὰ ἐγύρισε κι' ἔφυγε σὰ βρεμένος γάτος κατὰ τὰ βαρέλια του.

* *

Ἡ συντροφιά ἔκαμε ἓναν ἔρανο καὶ δόσανε τοῦ Γιώργη—ἔτσι λέγανε τὸ μουγγό—τὸ κεφάλαιο ν' ἀρχίσῃ μιὰ δουλιὰ πού φαίνεται πὼς εἶχε κάποιες γνώσεις σ' αὐτὴ. Ἐγκαταστάθηκε καὶ πουλοῦσε λουλούδια καὶ φυτὰ καὶ σπόρους στὴν πλατεῖα τῆς Ἀγίας Εἰρήνης. Γιά καιρὸ τὸν ἔβλεπα ἐκεῖ χάμω. Ὑστερα ἦρθανε τὸ στρατιωτικὸ, οἱ ἐπιστρατεύσεις, οἱ πόλεμοι. Ἐγὼ ἔλειψα χρόνια ἀπὸ τὴν Ἀθήνα κι' ἄργησα νὰ ξαναβρῶ τὴ συνοχὴ τῆς ζωῆς μου, ἂν καὶ θαρρῶ πὼς ποτέ μου δὲν τὴν ξαναβρήκα. Πολλὲς φορὲς μέσα στίς ἔρημες καὶ πικρὲς ἡμέρες πού πέρασα τότες ἀναθυμήθηκα τὴν ταβέρνα τοῦ Κολιαντάμη καὶ τὴν παρέα τὴν καλὴ. Σὰν ἔδοσε ὁ Θεὸς καὶ ξαναγύρισα ὁ θεὸς μου ἦτανε πεθαμένος—ἅγιο τὸ χῶμα πού τὸν κρατᾷ—κι' ὁ Γιώργης εἶχε χαθεῖ ἀπὸ τὸ στέκι του, οὔτε μπόρεσα νὰ μάθω τίποτα γι' αὐτὸν πιά. Ποιὸς ξέρεי ἂν δὲν τὸν ἐπῆρνε στρατιώτῃ κι' αὐτὸν καὶ σὲ ποιά ραχοῦλα τῆς Μακεδονίας ἢ τῆς Μικρασίας μπορεῖ νὰ λευκαίνουνται τὰ κόκκαλά του τώρα.

Μ. ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ΤΟ ΑΡΣΑΚΕΙΟ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

Σκίτσο με κραγιόνι

Εἶνε παλὸν τὸ σκολεῖο μὲ ψηλὰς νοτισμένες καμάρες
'Εκεῖ ἐπάνω—ἰδέστε—στὶς κρυφὰς σκιοτεινὰς τοὺς γωνιὰς
'Ανεβαίνουν καὶ κρύβονται τῶν κοριταίων οἱ λαχτάρεις
Χρόνια, πολλὰ χρόνια τώρα, ὁλόκληρες τόσες γενιές.

Στὸ διάλειμμα, ἀπὸ διπλὰς μαρμαρένιες ξεχύνονται σκάλες
Ποταμάκια γλυκοφλοίσβιτα οἱ μαθητρες στὴν αὐλὴ
Ψηλὰ στὸν σκεπασμένον ἐξώστη προβαίνουν οἱ δασκάλες
Κι' ὅχι, τόσο οἱ νειὲς ὅσο οἱ γεροντοκόρες πειὸ πολὺ.

Μ' ἓνα τοὺς αὐστηρὸ (θαρρεῖς γεμάτο πίκρα, ζήλεια) βλέμμα
Παγώνουν τῆς παιδιάστικες καρδιὰς ποῦ ὥραϊα σκιρτοῦν
Κι' ἀθέλητα τὶς σπρώχνουνε στὴν ὑποκρισίαν καὶ στὸ ψέμμα.
Ὡ πόσο ἀγνά, μόλις θὰ φύγουν οἱ δασκάλες, ἀταχτοῦν !

Τὴ γέρικη ψηλὴ μουριά πῶχει ὁλοκαίνουργα τὰ φύλλα
Δὲν τὴ φοβοῦνται ἀπὸ πάνω τοὺς. Εἶνε γεμάτη πουλιά.
Σαλεύουν τὰ φύλλα τῆς μὲ τὴ δική τοὺς ἀνατριχίλα
Κελαῖδουν ὅλα τὰ πουλιά τῆς μὲ τὴ δική τοὺς λαλιά.

"Αἶσφνα : κάποιου σκληρόφωνα ἢ μικρὴ σημαίνην καμπάνα
Τὰ σγουρόμαλλα ποταμάκια ξαναγυρνοῦν στὴν πηγὴ
Μέσ' στή δίνην τοὺς πἀναγνῆ στροβιλίζεται—νά την!—ἢ"Αννα
Κι' ὁ καὶ μὸς τῆς καρδιᾶς τῆς στὴ γαλάζια ποδιὰ ἔχη πνιγῇ!

1929

Γ. ΑΘΑΝΑΣ

ΠΡΟΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑΙ ΣΥΣΚΕΨΕΙΣ ΕΙΣ ΑΙΓΙΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΡ' ΑΥΤΩ ΜΟΝΗΝ ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ἡ ἱστορία τῆς πόλεως τοῦ Αἰγίου εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένη μετὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων τοῦ 1821, διότι αἱ συσκέψεις πρὸς ἐπανάστασιν τῶν προκρίτων τῆς Ἀχαΐας ἐν Αἰγίῳ ἐγίναν καὶ ὁ «πυρπολητὴς τῶν ψυχῶν» Παπαφλέσσας ἀπὸ τὸ Αἶγιον ἤρχισε ν' ἀνάβῃ τὰς ἐτοιμὰς πρὸς ἐπανάστασιν, εὐφλέκτους Ἑλληνικάς ψυχὰς μετὰ τὸν δαυλὸν τῶν παρατόλμων ὑποσχέσεων. Κατὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Παπαφλέσσα εἰς Αἶγιον τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1821 ἐγένοντο συνεδριάσεις ἐν Αἰγίῳ ἀπὸ τῆς 26 μέχρι 30 Ἰανουαρίου, γράφουσιν οἱ ἱστορικοὶ Τάκης Κανδηλώρος εἰς τὴν Μ. Ἐγκυκλοπαιδείαν, τόμον Ζ' σελ. 578 καὶ ὁ πρῶν γυμνασιάρχης Γεώργιος Παπανδρέου εἰς τὸ Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη τομ. Α' σελ. 459.

Ὁ πρῶτος ἐμπρακτος ἐπαναστάτης τῆς Ἀχαΐας Νῶνακριδεὺς στρατηγὸς Νικ. Σολιώτης εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του γράφει: «Τὴν 5ην Ἰανουαρίου 1821 ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν μου εἰς Βοστίτσαν ὁ γενναῖος τῆς Πατρίδος ὑπέρμαχος Γ. Δικαῖος (ὁ Παπαφλέσσας) μετὰ τοῦ φιλοπάτριδος Χ. Μάλη, ἀλλὰ μὴ εὐρόντές με ἐκεῖ ἀνεχώρησαν τὴν ἐπομένην εἰς Καλάβρυτα καὶ ἐκεῖθεν εἰς Πάτρας καὶ ἀπὸ τὰς Πάτρας ἐπανῆλθον εἰς Βοστίτσαν, περιτρέχοντες τὰ μέρη ταῦτα ὡς κατηχηταί, ὅπου συναχθέντες οἱ προεστώτες καὶ Ἀρχιερεῖς Καλαβρυτῶν, Πατρῶν καὶ Βοστίτσας ἀπεφάσισαν νὰ συνεννοηθοῦν ὅλοι οἱ Πελοποννήσιοι καὶ νὰ κινήσουν τὸν πόλεμον τότε, ὅτε ἤθελον εὐκολυνθῇ» (Αἱ γιγαντομαχίαι τοῦ 1821 καὶ οἱ Πελοποννησιακοὶ ἥρωες Γ. Πολυμενάκου καὶ Δ. Ρουτζούνη σελ. 25—26). Ἡ πρώτη συνεδρίασις τῶν προεστώτων ἐν Αἰγίῳ ἀναμφιβόλως ἐγένετο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀνδρέου Λόντου, ὅπου ἐψάλη ὁ ὕμνος τῆς ἐλευθερίας, ἦν ἐλευθερίαν οἱ ἀκούσαντες Τοῦρκοι ἐνόμισαν ὡς κάποιαν νέαν Ἀγίαν ἢ Παναγίαν ἐξυμνουμένην παρὰ τῶν Χριστιανῶν (Τὸ Αἶγιον διὰ μέσου τῶν αἰώνων Π. Ευνοπούλου σελ. 93). Ἄλλη συνεδρίασις ἐγένετο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Παναγιώτου Δεσποτοπούλου ἐν Αἰγίῳ, ὡς βεβαίῳ ὁ τότε διάκονος τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ καὶ κατόπιν γενόμενος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, Θεόφιλος (Ἀρχεῖον Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς εταιρίας ἀριθμ. 6877 καὶ 6878). Καὶ ἐτέρα ἐγένετο ἐν τῇ Μονῇ Ἀγίου Γεωργίου (Ἱστορία Ἑλληνικοῦ Ἔθνους Κ. Παπαρρηγοπούλου ἐπιμειρία Πανλ. Καρολίδου ἐκδ. ΣΤ' τόμος ΣΤ' σελ. 30). Ὁ Μ. Οἰκονόμου εἰς τὰ «Ἱστορικὰ Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας» (σελ. 77) γράφει ὅτι σύσκεψις ἐγένετο καὶ εἰς τὴν Μονὴν Ταξιάρχων, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον εἶναι ἐσφαλμένον, μᾶλλον δ' ἐκ συγχύσεως ἐγράψε Μονὴν Ταξιάρχων, ἀντὶ νὰ γράψῃ μονὴν Ἀγίου Γεωργίου. Ἡμεῖς γράφοντες τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς Ταξιάρχων οὐτε εἰς τοὺς κώδικας τῆς Μονῆς, οὐτε εἰς προφορικὰς παραδόσεις εὗρομεν τοιαύτην μνηστύριαν.

Ὁ συγγραφεὺς τὴν «Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν» Διονύσιος Κόκκινος

εἰς τόμον Α' σελ. 247—248 λέγει ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀνδρέου Λόντου ἔγενεν ἡ συνεδρίασις, καθ' ἣν ὁ Παπαφλέσσας ὠμίλησε μὲ παρὰφορον ἐνθουσιασμόν καὶ ἄφινε νὰ ὑπονοῖται ὅτι ἔχει τὴν ἀποστολὴν ἐκ τῆς Ρωσικῆς αὐλῆς καὶ τὴν ἐπομένην ἐγένετο ἡ προσποιητὴ μετάβασις ἀρχιερέων καὶ προκρίτων εἰς τὰ ἐν θέσει Ροδιᾷ κτήματα τῆς Μονῆς Μεγάλου Σπηλαίου, διὰ νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ διαταγὴ τῆς ἐπιτοπίου ἐξετάσεως διὰ τὴν κτηματικὴν διαφορὰν τῶν δύο μονῶν, διὰ νὰ ἐκδοθῇ φιοράνι κατόπιν ἐνεργειῶν τοῦ Πατριαρχείου, πρὸς ἀπόδοσιν δικαιοσύνης. Κατὰ δὲ τὴν ἐπομένην μετὰ τὴν ἐπιτόπιον ἐξέτασιν ἐγένετο καὶ ἄλλη συνεδρίασις, καθ' ἣν ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ἔθεσε τὰ ἔνδεκα ἐρωτήματα εἰς τὸν Παπαφλέσσαν. Ἀρχῶν τοῦ καζᾶ ἦτοι τῆς ἐπαρχίας Βοσνίτσης τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1821 ἦτο ὁ Ἀνδρέας Λόντος, μέλη δὲ τῆς διοικούσης ἐπιτροπῆς (δημογεροντίας) ἦσαν ὁ ἱερεὺς Γεώργιος Οἰκονόμος καὶ οἱ Κωνσταντίνος Δημητρίου, Ἀναγνώστης Χαραλάμπης, Σπυρίδων Χαραλάμπης, Πανάγος Χρυσανθόπουλος καὶ ὁ Ἀναγνώστης Ἀλεξανδρόπουλος, ὅστις ἔκαμνε καὶ χρῆν γραμματέως, ὡς μαρτυροῦν πολλὰ ἰδιωτικὰ σύμφωνα σωζόμενα πρωτοτύπως ἢ ἐξ ἀντιγραφῆς.

Πολὺς θόρυβος ἐγένετο καὶ πολλαὶ γνῶμαι ἐξεφράσθησαν καὶ ἐγράφσαν διὰ τὴν τοποθεσίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἦτο ἐκτισμένη ἡ Μονὴ Ἀγίου Γεωργίου τοῦ Αἰγίου, περὶ τῆς ὁποίας γίνεται λόγος ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὅτι καὶ ἐν αὐτῇ ἐγένετο μία τῶν συσκέψεων τῶν προκρίτων. Τοσοῦτον δὲ ἐφιλοτιμήθησαν πολλοὶ ἐξ Αἰγιαλείας, ὥστε τὴν Μονὴν Ἀγίου Γεωργίου νὰ τὴν θέλουν νὰ ἦναι ἡ ἐκκλησία ἢ τὸ ἐξωκκλήσιον ποὺ ὑπάρχει εἰς τὸ χωρίον τῆς καταγωγῆς τῶν. Δεδομένον δὲ ὅτι δὲν ὑπάρχει χωρίον, ὅπερ ἐντὸς ἢ ἐκτὸς νὰ μὴ ἔχῃ ἐκκλησίαν τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, ὅλα σχεδὸν τὰ χωρία ἐνασμενίζονται νὰ θέλουν τὴν σύσκεψιν τῶν προκρίτων νὰ εἴη γίνει εἰς τὴν ἰδικὴν τοῦ ἑαστον ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου. Ὁ ἐκ Πτέρης καταγόμενος ἀείμνηστος καθηγητὴς Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρόπουλος εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Πτέρης σελ. 57 παραδέχεται μόνον τὴν γνώμην τοῦ Φωτάκου (Ἀπομνημονεύματα σελ. 58) ὅτι ὁ Παπαφλέσσας κατέλυσε εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀναγνώτου (Ἰωάννου) Ἀλεξανδροπούλου καὶ ἐκεῖ ἐκάλεσε τοὺς προκρίτους πρὸς σύσκεψιν τὴν 26 Ἰανουαρίου.

Ἄλλ' ὁ ἀείμνηστος συγγραφεὺς τῆς ἱστορίας Πτέρης προχωρεῖ παρακεκινδυνευμένως καὶ γράφει ὅτι ἡ Μονὴ Ἀγίου Γεωργίου, ἐν ἣ ἐγένετο ἡ σύσκεψις ἦτο τό, πέντε ὥρας ἐξ Αἰγίου ἀπέχον, ἐξωκκλήσιον τοῦ Ἀγίου Γεωργίου ἐξωθεν τῆς Πτέρης, ὅπου τὸν Ἰανουάριον ἡ χιών τὸ καλύπτει σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου καὶ τὸ ὁποῖον ὡς ὁ ἴδιος συγγραφεὺς μαρτυρεῖ, εὐρίσκεται εἰς τὰ σύνορα τῶν ἐπαρχιῶν Αἰγιαλείας καὶ Καλαβρυτῶν. Καὶ μάλιστα ἐπὶ τὸ μυθιστορηματικώτερον γράφει ὅτι, καθ' ἣν νύκτα συνεδρίαζον οἱ Ἕλληνες ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἐφθασαν Τοῦρκοι πρὸς καταδίωξίν των καὶ, τῶν Ἑλλήνων παρεμερισάντων, οἱ Τοῦρκοι εἰσῆλθον ἐντὸς τοῦ ναοῦ διὰ νὰ θερμάνουν τὰ σώματά των εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐγκαταλειμμένην πυράν, ὅποτε ἐπι-

στρέψαντες οἱ Ἕλληνες ἐφόνευσαν τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς ἔθαψαν ἐκεῖ πλησίον. Ἐὰν τι τοιοῦτόν ἐγένετο θὰ εἶχε γραφῇ εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα ὧλων τῶν λαβόντων μέρος εἰς τὴν σύσκεψιν καὶ θὰ ἦτο εἰς τοὺς ἱστορικοὺς γνωστόν. Ἄλλως τε ἀφοῦ οἱ Τούρκοι ἦσαν καταδιωκτικὸν ἀπόσπασμα, θὰ εἶχον ὅπλα καὶ θὰ ἔφερον κρατερὰν ἀντίστασιν εἰς τοὺς ὀλίγους προκρίτους.

Ἡ μονὴ Ἀγίου Γεωργίου παρὰ τὸ Αἶγιον, ἀσφαλῶς εὐρίσκετο ἐκεῖ, ὅπου σήμερον ὑπάρχει τὸ Δημοτικὸν Νοσοκομεῖον Αἰγίου πρὸς τὸ κάτω μέρος τὸ ἀνατολικομεσημβρινόν. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας ἡ πόλις τοῦ Αἰγίου ἦτο μᾶλλον διασκορπισμένη. Εἰς τὴν τοποθεσίαν Ἑλληνικὸν μέχρι τοῦ σημερινοῦ ἐξωκκλησίου τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων ἦσαν οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τοὺς κήπους καὶ τοὺς ἀγροὺς τῶν ἀγάδων ραγιάδες, οἱ πάντοτε προσβεβλημένοι ἐξ ἐλνοσίας Μπακοβοσιτσάνοι. Ἐν τῇ συνοικίᾳ Κασιδουλακιώτικα εἰς μικρὰς καὶ ἀνθυγιεῖνὰς πυκνοκατοικίας ἦσαν ἐγκατεστημένοι οἱ τεχνίται καὶ οἱ εἰς ἄλλας ἐργασίας ἐπιδιδόμενοι ραγιάδες. Ἐπειδὴ δὲ ἀνεπτύσσοντο, λόγῳ τῶν δυσμενῶν καὶ ἀνθυγιεινῶν συνθηκῶν τῆς πυκνοκατοικίας ἀσθένειαι καὶ ἰδίως δερματικαὶ κολλητικαί, ὠνομάσθησαν Κασιδουλακιώτικα. Ἡ πυκνοκατοικία ἔχει καὶ τοὺς καυγάδες καὶ ἔριδας συνήθεις καὶ ὥς ἐκ τούτου ἡ φράσις Κασιδουλακιώτικα ἔλαβε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ τὴν ἐννοιαν τόπου ὅπου συχνὰ-πυκνὰ ἐρίζουν οἱ κάτοικοι. Εἰς τὸν χώρον πέριξ τοῦ ναοῦ τῶν Εἰσοδίων, ὅπου εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ διασκεδάσουν καὶ νὰ χορεύουν καὶ οἱ ραγιάδες κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐορτὰς (Ἀρχεῖον Λόντου τόμ. Α' σελ. 11—12) ἦτο τὸ κατωφερὲς μέρος τοῦ Παλαιοῦ-Λουτροῦ, ὅπου ἔρριπτον τὰ σκουπίδια καὶ τὰ ψωφίματὰ τῆς πόλεως, ἐκεῖ δὲ κατεσκήνωνον καὶ οἱ σκηνῆται Ἀτσιγγανοί, ὅσκις διήρχοντο ἐξ Αἰγίου. Ἡ τότε ἀριστοκρατία, οἱ ἀγάδες Τούρκοι καὶ οἱ προσεστώτες τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων, κατ'ἄκρην εἰς τὴν κυρίως πόλιν, ἡ ὁποία ἦτο τότε γύρω τῶν συνοικιῶν ὅπου εἶναι σήμερον τὸ ὑποκατάστημα τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς καὶ τὸ ἐκκλησιδίου τοῦ Ἀγίου Μελετίου, μὲ ἀκτίνας, πρὸς ἀνατολὰς μὲν μέχρι τῆς συνοικίας Κασιδουλακιώτικα, μεσημβρινῶς μέχρι τῆς λεγομένης Μπαμπουζίνας, δυτικῶς μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς Φανερωμένης καὶ βορείως μέχρι τοῦ Μώλου καὶ τῆς παραλίας, ὅπου κατήρχοντο διὰ στενωπῶν τότε. Ἡ Μονὴ Ἀγίου Γεωργίου εὐρίσκετο ἐκεῖ, ὅπου εἶ-αι σήμερον τὸ Δημοτικὸν Νοσοκομεῖον καὶ ἦτο ἐνεκεν τῆς θέσεώς του ἔξω τῆς πόλεως. Τὴν βεβαιότητα ταύτην ἔχομεν ἀπὸ τὴν προφορικὴν παράδοσιν καὶ ἀπὸ τὴν εὑρεσιν τεκμηρίων ἐξ ἀνασκαφῶν.

Ὁ ὑπὲρ ὀγδοηκοντούτης σεβαστὸς καὶ λόγιος συμπολίτης κ. Θεμιστοκλῆς Χρυσανθόπουλος ἐνθυμεῖται καλῶς ὅτι, ὅταν ἦτο μικρὸς καὶ κατήρχετο τῆς πόλεως διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὰ πλησίον τοῦ ἐξωκκλησίου Ἀγίων Ἀποστόλων κτήματα τοῦ πατρὸς του, ἐφοβεῖτο νὰ πλησιάσῃ εἰς τὰ, πλησίον τοῦ τότε Νεκροταφείου, νῦν δὲ Δημοτικοῦ Νοσοκομεῖου, ἐρείπια παλαιῶν κτιρίων ἐκ τῶν ἀλεπαλλήλων καταστροφῶν τῆς δεκαετίας 1821—1828, διότι οἱ γείτονες γέροντες Κίτσος, γενάρχης τῆς οἰκογενείας Κίτσοπουλῶν, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε πρὸ τοῦ 1880 εἰς ἡλικίαν γύρω τῶν 100 ἐτῶν, ἡ ἣ γρημὰ

Δερβέναϊνα, ἀποθανοῦσα πρὸ τοῦ 1880 εἰς ἡλικίαν 110 καὶ πλέον ἐτῶν, ὄντιον καὶ κατεδίδωκεν τὰ παιδιὰ, μήπως ἀσεβῶς φερόμενα πλησιάζουν εἰς τὰ ἔρεϊπια διὰ σωϊατικὴν τῶν ἀνάγκην, ἐπειδὴ ἐκεῖ ἦτο τὸ ἱερὸν βῆμα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ὁ ἴδιος κ. Χρυσανθόπουλος διηγεῖται ὅτι ἤκουσεν ἀπὸ τὸν στενὸν τοῦ συγγενῆ ἀείμνηστον Διομήδη Πολυχρονιάδην, ἄλλοτε Δήμαρχον Αἰγίου καὶ διατελέσαντα γενικὸν γραμματέα τῆς Δημαρχίας Αἰγίου κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς δημαρχίας Ἰνοκεντίου Ρωμανιώλη τοῦ λεγομένου Ἀγιωνέζου, ὅτι ὁ Ρωμανιώλης τὸ 1853, ὡς δήμαρχος Αἰγίου προέβη εἰς ἀνασκαφὰς ἐκεῖ, ὅπου σήμερον εἶναι τὰ πλυντήρια τοῦ Νοσοκομείου διὰ τὰ εὔρη τὰ συντρίμματα ἀπὸ τοὺς μεγάλους κώδωνας (καμπάνες) τοῦ Μοναστηρίου Ἁγίου Γεωργίου, ἐπειδὴ εἶχε προφορικὰς πληροφορίας ὅτι ἐκεῖ ἦσαν τὰ μεγάλα καμπαναριά τῆς Μονῆς, τὴν ὁποίαν ἐχάλασαν, ἔκασαν καὶ κατεκρήμνισαν οἱ Τούρκοι εἰς τὸ πρῶτον «σεφέρι». Δεδομένου δὲ ὅτι ἡ Μονὴ Ἁγίου Γεωργίου ὑφίστατο κατὰ τὴν ἑξ Αἰγίου διέλευσιν τοῦ Παπαφλέσσα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1821, φαίνεται ὅτι κατεστράφη κατὰ τὴν εἰσβολὴν εἰς Αἶγιον τοῦ Κεχαγιάμπεη, τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1821 (Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις Δ. Κοκκίνου τομ. Β'. σ. 144), ἐκδικουμένου τὴν πατρίδα τοῦ τὸ πρῶτον ὑψώσαντος σημαίαν ἐπαναστάσεως εἰς Αἶγιον καὶ Πάτρας Ἀνδρέου Λόντου. Ὅταν δὲ ὁ μακαρίτης δήμαρχος Αἰγίου Σπῦρος Παναγιωτόπουλος περιτείχιζε τὸ Νοσοκομεῖον εὔμε τεραστίους τοίχους, προδίδοντας περιτείχισμα μονῆς καὶ κτίρια ναοῦ. Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Γεώργιος Σωτηρίου μεταξὺ τῶν ἀρχαιοτέρων Μονῶν τῆς Ἑλλάδος θεωρεῖ καὶ τὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου παρὰ τὸ Αἶγιον (Αἰ Μο- ναί τῆς Ἑλλάδος, Πραγματεία ἐν Ὀρησκευτικῇ καὶ Χριστιανικῇ Ἐγκυκλο- παιδεῖα, μηνιαῖο περιοδικῷ, ἀριθμ. 6 μηνὸς Ἰουλίου 1936 σελ. 2).

Διὰ τῆς μικρᾶς μας ἱστορικῆς ταύτης πραγματείας θέλομεν ν' ἀπο- δεῖξωμεν ἅψ' ἐνὸς μὲν ὅτι τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1821 ἐγένοντο πολλαὶ συσκέ- ψεις καὶ εἰς διάφορα μέρη τῶν προκρίτων τῆς Ἀχαΐας πρὸς ἐπανάστασιν ἐν Αἰγίῳ καὶ ἅψ' ἑτέρου ὅτι ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου παρὰ τὸ Αἶγιον ἔκειτο ἐκεῖ, ὅπου εἶναι σήμερον τὸ Δημοτικὸν Νοσοκομεῖον Αἰγίου, καὶ ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα ἀπολύτως πεπεισμένοι περὶ τούτου ἀπὸ τὰς μαρτυρίας, τὰς ὁ- ποίας ἀνεγρίψαμεν.

Αἶγιον

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ἱερεὺς ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ο ΗΘΟΠΟΙΟΣ ΛΕΚΑΤΣΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

Το καλοκαίρι του έτους 1882 ήρθε στην Πάτρα ο ήθοποιός Νικόλαος Λεκατσάς με τόν νεοκαταρτισμένο θιάσό του, νά παίξει τὰ δράματα του Σαίξπηρ.

Ο ήθοποιός αυτός, πού πέθανε στη Νέα Υόρκη στά 1913, είχε μιὰ περιπετειώδη ιστορία. Γεννήθηκε στά 1847 στην Ίθάκη καί έμεινε όρφανός από γονείς σέ πολύ μικρήν ηλικία. Κάποιος "Αγγλος πλοίαρχος τόν έπηρε μαζί του στό Λονδίνο. Φιλόθρησκος άνθρωπος, όπως ήταν ό προστάτης του, τόν προώρισε αρχικά γιά τόν κληρο κι' ό Λεκατσάς άκολούθησε θεολογικές σπουδές. Άργότερα έδειξε κλίση γιά τό θέατρο κι' έμπηκε στην περίφημη δραματική σχολή του Φίρμ. Έπειτα άρχισε τό στάδιό του σέ διάφορα έπαρχιακά θέατρα καί στά 1870 έφτασε νά παρουσιαστή πρωταγωνιστής στό περίφημο θέατρο του Καίμπριτζ. Άργότερα άκόμη έπέρασε από τά θέατρα του Κάρδιφ, Γλασκώβης, Έδιμβούργου, Μάντσεστερ, Λίβερπουλ καί τέλος από διάφορα θέατρα του Λονδίνου κι' έγινε πασίγνωστος στην Άγγλία, όπου σ' έναν καιρό έδινε καί μαθήματα άπαγγελίας σέ δικηγόρους, ιεροκήρυκες καί πολιτικούς. Στά 1881 έγύρισε στην Ελλάδα κι' έπρωτόπαξε "Αμλετ σέ Άγγλική γλώσσα, γιατί είχε ξεχάσει όλότερα τά Έλληνικά, πού κατώρθωσε όμως μέσα σέ δυό μήνες νά τά ξαναφέρη στή μνήμη του. Τότε διωρίστηκε καθηγητής του Ώδείου κι' έσχημάτισε θίασο από νέους ήθοποιούς πού τούς έδίδαξε αυτός τήν τέχνη. Ο νεοκαταρτισμένος θίασος άποφασίστηκε νά άρχίση τή δράση του από τίς έπαρχίες, κατά τό σύστημα πού έπικρατεί στην Άγγλία, κι' έτσι στίς 30 Ιουνίου του 1882 βρέθηκε στην Πάτρα.

Η πρώτη παράσταση δόθηκε τή βραδιά τής 8 Ιουλίου στό Δημοτικό Θέατρο με τόν "Αμλετ. Η έντύπωση πού έκαμε δέν φαίνεται νά ήταν έξαιρετικά ευχάριστη. Ο Λεκατσάς ώστόσο χειροκροτήθηκε από τό κοινό επανειλημμένως, μολονότι ή προφορά του στά Έλληνικά φαίνεται νά μήν υπήρξε άψογη. Ο «Φορολογούμενος» του μακαρίτη Κ. Φιλόπουλου, ή σοβαρότερη έφημερίδα πού έβγαине τότε κάθε Παρασκευή στην Πάτρα, του έπετέθηκε γιά τήν πρόωρη εμφάνιση των μαθητών του καί παρομοίασε τό κοινό τής Πάτρας με τό κεφάλι του ψωριάρη όπου έπρόκειτο νά διδαχθούν τέχνη άδέξιοι κουρείς. Αντίθετα ό «Εμπορικός Παρατηρητής», ή «Έλληνική Έπανάστασις», ό «Φοίνιξ», ό «Φανός» κι' ό «Εργάτης», άλλες έφημερίδες πού βγαίνανε τότε στην Πάτρα, άποδοκιμάσανε τή στάση του «Φορολογούμενου» κατά του Λεκατσά κι' έφτασαν στό σημείο νά υπαινιχθούν πως ή έπίθεση αυτή είχε τήν αίτία τής σέ λόγους συγγενικούς (;). Φαίνεται πως παρόμοια έπίθεση κατά του Λεκατσά έκανε τότε κι' ή άθηναϊκή «Νέα

Ἐφημερίς» τοῦ Καμπούρογλου πού ὁ Γαβριηλίδης αὐτό «Μὴ Χάνεσαι» τὴν ἀποκαλεῖ «Κατὰ Λεκατσᾶ Σαχλογραφίαν».

Ὁ Λεκατσᾶς ἠθέλησε ν' ἀμυνθῇ στὴν ἐπίθεση τοῦ «Φορολογουμένου» μὲ τὰ θεατρικὰ προγράμματα πού κυκλοφοροῦσε ἀλλὰ ἡ ἐφημερίδα τοῦ ρίχτηκε μὲ μεγαλείτερην ὀρμὴ καὶ στὴν πρόκληση τοῦ ἡθοποιοῦ νὰ τοῦ ὑποδείξῃ τὰ σφάλματα τοῦ θιάσου ἀπάντησε πῶς δὲν μποροῦσε νὰ τὸ κάμῃ, γιατί δὲν ἐννοοῦσε ὁ συντάκτης τῆς νὰ παρακολουθήσῃ γιὰ δευτέρη φορά τὶς παραστάσεις ἐκτὸς «ἐὰν ἐπετρέπετο νὰ παραμένῃ τὶς ἐν τῷ θεάτρῳ μετὰ λεκάνης ὑπὸ τὸν πῶγωνα». Ἡ ἐπίθεση τοῦ «Φορολογουμένου» φανερόν ὅτι ἦτανε πολὺ σκληρὴ καὶ τὸ πιθανότερο ὄχι ἀπόλυτα δίκαιη. Τὰ πράγματα ὅμως εἶχανε πάρει ὀξὺ χαρακτηρῆσα σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση, ὥστε ν' ἀναγκάσουνε καὶ τὸ μετρημένο καὶ σεμνὸ «Φορολογούμενο» νὰ μεταχειριστῇ τέτοια γλῶσσα γι' ἕναν ἡθοποιὸ πού ἐπὶ τέλους δὲν ἐπρωτοδοκιμαζόταν στὴν Ἑλλάδα.

Πόσες βραδιὲς ἔπαιξε ὁ θιάσος στὴν Πάτρα καὶ ποιά ἔργα ἔδωσε δὲν ἐμπορέσαμε νὰ ἐξακριβώσουμε. Πάντως ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δράματα τοῦ Σαίξπηρ ὁ θιάσος ἔπαιξε μιὰ βραδιά κι' ἕνα ἔργο Πατρινοῦ συγγραφέως, τὸν «Μίλτωνα» τοῦ Ἀνδρέα Ρηγοπούλου, ὁ ὁποῖος μάλιστα ἐμπῆκε τὸ βράδυ ἐκεῖνο στὸ θέατρο ἐπὶ κεφαλῆς (sic) ἑκατὸν πενήντα θαυμαστῶν ἢ κομματικῶν ὁπαδῶν του, γιατί ἦτανε καὶ πολιτικός, ὅπως εἶναι γνωστὸ. Ὁ Ἀνδρέας Ρηγόπουλος αὐτὸς ἐγεννήθηκε στὴν Πάτρα στὰ 1842, ἐσπούδασε νομικὰ στὴν Ἀθήνα καὶ στὰ 1872 ἐβγήκε καὶ βουλευτής. Ἀνῆκε στὴν ἀριστερότερη ἄκρῃ τῆς παρατάξεως τῶν πολιτικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐκαλλιεργοῦσε τὰ γράμματα κι' ἔγραψε τὸ «Ἀφύπνισμα», τὸν «Ἰωάννην Μίλτωνα», τὸ δράμα πού ἔπαιξε ὁ θιάσος Λεκατσᾶ, καὶ τὸν «Νέρωνα ἐν Κορίνθῳ». Στὰ 1889 αὐτοκτόνησε. Τὸ περίεργο εἶναι ὅτι ὁ «Φορολογούμενος» πού ὑπῆρξε τόσον αὐστηρὸς γιὰ τὸ Λεκατσᾶ κι' ἐν μέρει γιὰ τὸ Ρηγόπουλο στὴν περίπτωση αὐτῇ, τρία χρόνια πρωτίτερα πού ἐδόθηκε τὸ ἄλλο δραματικὸ ἔργο τοῦ Ρηγοπούλου ὁ «Νέρων ἐν Κορίνθῳ» ἀπὸ κάποιον θιάσο Βασιλειάδῃ μὲ τὴ σύμπραξη καὶ μερικῶν ἑρασιτεχνῶν φίλων τοῦ Ρηγοπούλου, ἔγραψε πῶς «ἡ συρροὴ τοῦ πλήθους κατὰ τὴν θερινὴν ταύτην παράστασιν ἦτο μεγίστη καὶ αἱ χειροκροτήσεις πυκναὶ καὶ ζωηραὶ εἰς τὰς τόσας πατριωτικὰς ἰδέας αἵτινες εἰς μεγάλας δόσεις διὰ τοῦ δράματος ἐκείνου παρεῖχοντο τῷ Ἑλληνικῷ κοινῷ». Ἐννοεῖται πῶς ὁ θιάσος αὐτὸς Βασιλειάδῃ, πού ἔπαιζε σὲ κάποιον θέατρο «Μένανδρος», ὕστερα ἀπὸ τὸν «Νέρωνα» ἔδινε παραστάσεις μὲ τὸ δράμα «Δύο Λοχαῖαι» καὶ τὴν κωμωδίαν «Τυροτρίφτης»! Τόση αὐστηρότητα γιὰ τὸ Λεκατσᾶ καὶ τὸ Ρηγόπουλο τοῦ Μίλτωνος καὶ τόση ἐπιείκεια γιὰ τὸ Βασιλειάδῃ καὶ τὸ Ρηγόπουλο τοῦ Νέρωνος εἶναι πράγματα κάπως δυσεξήγητα γιὰ τὴ θεατρικὴ κριτικὴ τοῦ «Φορολογουμένου».

Στις αρχές Αυγούστου ξαναβρίσκουμε τὸ Λεκατσᾶ στὴν Ἀθήνα. Ὑπερήφανος ὅπως ἦτανε, ἀφοῦ ἐξόδεψε τὰ τελευταῖα χρήματά του γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπιστροφή μὲ τὸ ἀτμόπλοιο στὰ γυναικεῖα πρόσωπα τοῦ θιάσου, αὐτός, πού ὁ Γαβριηλίδης τὸν ἀποκαλεῖ πρῶτον ἀπὸ τοὺς "Ἕλληνας ἡθοποιούς, καὶ πού μὲ τὴ μόρφωση πού πῆρε πρέπει νὰ ἦτανε τέτοιος, ἐξεκίνησε ἐπὶ κεφαλῆς ὄσων μελῶν τοῦ θιάσου ἐξέμειναν ἐδῶ ἀπένταροι κι' ὕστερα ἀπὸ πεζοπορία δέκα ἡμερῶν, ἀφοῦ ὑπόφερε ἀπὸ βροχή, πεῖνα καὶ ἀγρυπνία, ἄρρωστος καὶ θερμασμένος, ἔφτασε στὴν Ἀθήνα, χωρὶς ὅμως νὰ προσφέρῃ οὔτε λέξη ἀγανακτήσεως ἢ νὰ ἐκφράσῃ τὸ παραμικρὸ παράπονο γιὰ τὰ παθήματά του. Ἐκεῖ τὸν ἐβοήθησε ὁ Μιχαὴλ Μελάς (ὁ πατέρας τοῦ νεωτέρου ἔθνικοῦ μας ἡρώος Παύλου Μελά) ἄνθρωπος πού ὑποστήριξε στὴ ζωὴ του τὰ γράμματα καὶ τὶς τέχνες, κοντὰ στὶς ἄλλες ὑπηρεσίες πού εἶχε προσφέρει στὸ Ἔθνος.

Πῶς ὁ Λεκατσᾶς δὲν ἦταν ἄξιος γιὰ μιὰ τέτοιαν ὑποδοχὴ στὴν Πάτρα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ παρελθόν του βεβαιώνει κ' ἡ κατοπινὴ θεατρικὴ δράση του, γιατί μὲ τὴν ἠθικὴ κ' ὕλική συνδρομὴ τοῦ Ι. Σκυλίτση, Μ. Μελά καὶ Μ. Νεγρεπόντη, κατάρθωσε ἀργότερα νὰ δώσῃ παραστάσεις στὴν Ἀθήνα ἔργων τοῦ Σαίξπηρ μὲ μεγάλῃ ἐπιτυχίᾳ. Ποῦ ν' ἀποδοθῇ λοιπὸν ἡ οἰκτρὴ αὐτὴ περιπέτεια τῆς Πάτρας; Ὡς ἕνα σημεῖον ἀναμφίβολα τὸν ἔβλαψε ἡ ἐποχὴ τοῦ ἔτους γιατί μὲ τὶς ζέστες τοῦ Ἰουλίου δὲν ἦταν εὐχάριστο στὸ κοινὸ νὰ παρακολουθήσῃ τὶς παραστάσεις πού δοθῆκανε, ἔστω καὶ μὲ ἐλαττωμένα «θεωρικά», στὸ Δημοτικὸ Θέατρο, θέατρο χειμωνιάτικο. Ἀκόμα μπορεῖ νὰ τὸν ἔβλαψε ἡ πρόωρη ἐμφάνιση τοῦ θιάσου του κι' ἀκόμα ἡ ξενικὴ προφορά του κι' ἡ ἀτελὴς γνώση τῆς Ἑλληνικῆς. Ἀλλὰ ὅτι βρέθηκε καὶ δημοσιογραφικὸ ὄργανο, καὶ μάλιστα πολὺ σοβαρό, νὰ τοῦ ἐπιτεθῇ ἔτσι χωρὶς ἔλεος, ἴσως μποροῦσε νὰ μᾶς γεννήσῃ βαθύτερες σκέψεις. Κάνουμε τὴν ὑπόθεση πῶς οἱ Πατρινοὶ μπορεῖ νὰ τὸ πῆρανε γιὰ προσβολὴ πῶς ἐθεωρηθῆκανε ἐπαρχιωτικὸ κοινὸ. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ γραφόμενα τοῦ «Φορολογουμένου» εἶχανε τότε μεγάλῃν ἰδέαν γιὰ τὴν καλαισθησίαν τοῦ κοινοῦ τῆς πόλεως, ἰδέαν πού πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε πῶς μένει ριζωμένη ἴσαμε σήμερα. Σ' αὐτὸ ἴσως νὰ μὴν εἶχανε πολὺ ἄδικο, γιατί ἡ Πατρινὴ κοινωνία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ μάλιστα τοῦ ἀμεσότερου παρελθόντος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, κοινωνία ἀρχαιότερη ἀπὸ τὴν Ἀθηναϊκὴ καὶ πού βρέθηκε ἀπὸ γεωγραφικοὺς λόγους σ' ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὸν Ἰόνιο πολιτισμὸ, μακρινότερη ἀνταύγεια τοῦ Ἰταλικοῦ καὶ τοῦ Δυτικοῦ ἐν γένει πολιτισμοῦ, μποροῦσε νὰ εἶνε κάπως ὑπερήφανη γιὰ τὴν καλλιέργειάν της. Ἴσως τὰ πράγματα ἐν τῷ μεταξὺ εἶχαν ἀλλάξει. Ἀλλὰ ὅπως τὸ ἄτομο οὔτε μιὰ κοινωνία παρατάει εὐκόλα τοὺς τίτλους μιᾶς ἀρχοντιᾶς οὔτε δέχεται ν' ἀναγνωρίσῃ πῶς κατέβηκε σὲ χαμηλότερο σκαλοπάτι ἀπὸ κάποιον πού τὸν ἤξερε πρωτίτερα κατώτερό της.

Υπήρξε μιὰ ἐποχὴ πού οἱ μελοδραματικοὶ πρό πάντων Ἰταλικοὶ θίασοι περνώντας ἀπὸ τὴν καλλιεργημένη μουσικὰ Ἑπτάνησο γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀνατολὴ ἐπιδίωκαν γιὰ πρῶτο σκάλωμα στὴν Πάτρα. Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη συνδυάζεται μὲ μιὰ μεγάλη ὑλικὴν εὐημερία τῆς Πατρinhς κοινωνίας. Ὑπάρχει τὸ παράδειγμα ἑνὸς εὐπόρου κτηματία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πού ἐγγυήθηκε γιὰ τίς τυχόν ζημίες ἑνὸς μελοδραματικοῦ θιάσου γιὰ νὰ τὸν κρατήσῃ στὴν Πάτρα, ἄγνωστον ἂν ἀπὸ ἄδολη ἀγάπη στὶς μοῦσες ἢ γιὰ τὰ γλυκὰ μάτια καμμιᾶς πριμαντόνας. Ὡστόσο γεγονός εἶνε πῶς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐπλήρωσε ἕνα ποσὸν πού ὑπολογιζόμενο σήμερα περνᾷ τίς πεντακόσιες χιλιάδες δρχαμές, ποσὸν πού μᾶς φαίνεται μυθικὸ μὲ τὴ σημερινὴ οἰκονομικὴ κατάστασιν νὰ δαπανηθῇ γιὰ ἕνα τέτοιο σκοπὸ. Βέβαια δραματικοὶ θίασοι ἀμφιβάλλουμε ἂν ἐπαρνούσανε συχνὰ ἀπὸ τὴν πόλιν κ' ἂν ἐδόθηκε ἡ εὐκαιρία στὴν Πατρινὴ κοινωνία νὰ καλλιεργηθῇ ἀπάνω στὸ κεφάλαιο αὐτό. Ὅταν ὅμως ριζωθῇ μιὰ ἰδέα εἶνε δύσκολο νὰ τὴ βγάλῃ κανένας. Ἀκόμα καὶ σήμερα ἡ Πατρινὴ κοινωνία πιστεύει πῶς εἶνε καλλιεργημένη καὶ πῶς δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ στὶς σκηνές τῶν θεάτρων τῆς μουσικῆς ἢ δραματικῆς θιάσος δευτερότερος. Ἀπὸ γεννεὰ σὲ γεννεὰ πιστεύει σ' αὐτὴ τὴν παράδοσιν, χωρὶς νὰ θελήσῃ νὰ ἐξετάσῃ πῶς μιὰ τέτοια καλλιέργεια προϋποθέτει συχνὴν ἐπαφὴ τοῦ μεγάλου κοινοῦ μὲ τὸ θέατρο καὶ τὴ μουσικὴ, ἐπαφὴ πού δὲν ὑπάρχει δυστυχῶς. Γιατὶ ὅσο καὶ νὰ θέλουμε δὲ μπορούμε νὰ παραδεχτοῦμε πῶς εἶνε κατορθωτὸ νὰ μάθῃ κανένας καλὸ κολύμπι χωρὶς νὰ μπαίνει συχνὰ στὴ θάλασσα. Θύμα λοιπὸν τοῦ θρύλου αὐτοῦ μπορεῖ νὰ ἔπαινε κ' ὁ ἄμοιρος Λεκατσῆς στὴν ἄτυχῃ ἐκείνη ἔμπνευσιν πού εἶχε καὶ πού τὴν ἐπλήρωσε τόσο ἀκριβὰ, ὅπως εἶδαμε.

K * * *

ΠΑΤΡΑ

Στὰ πόδια τῆς ἡ θάλασσα πότε μ' ἀφροὺς κυλάει
καὶ πότε μ' ἄγρια κύματα ὑψώνεται καὶ σπάει.
Εἰρηνικὲς βουνοκορφές στολίζουν τὴ θωρίαν τῆς
π' αἰώνια ἡ φύσιν ἔβαλε μ' ἀγάπην ὀλογυρὰ τῆς.
Τ' ἀχνόφωτα ἀκρογιαλίας τῆς γλυκοῦς καημοῦς ἔμπνευσε
κ' οἱ αὔρες οἱ ἀλκυόνιδες ἔρωτες τραγουδᾶνε.
Κεῖ πού στενεύει ἡ θάλασσα, ἡ Παληοβούνα γράφει
μιὰ πυραμίδα Χέοπος καὶ τόπους Νεῖλου πλάθει.
Κι' ὅταν ἡ ἀνοιξὴ ἔρχεται καὶ λυώνουνε τὰ χιόνια
στοὺς ἀνθισμένους κήπους τῆς γλυκολαλοῦν τ' ἀηδόνια.
Καὶ πέρα κεῖ στοὺς κάμπους τῆς τ' ἀμπέλια πρασινίζουν
καὶ οἱ ἑλῆες οἱ γέρικες θεοὺς καρποὺς γεμίζουν.
Μὰ ἡ δικὴ τῆς ὁμορφιὰ ὅποιος τὴν ἔχει ζήσει
εἶναι τ' ἀσύγκριτ' ὄραμα ὅπου τῆς δίν' ἡ Δύση.

Π. ΑΧΑΙΟΣ

ΣΚΗΝΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

—Νὰ ζήσετε.

—Νὰ γεράσετε. Νὰ τὰ καταστήσετε.

—Εἰς ὑγείαν σας.

—Ζήτω σας.

—Πάντα εὐτυχισμένοι.

Ἐκαταλάβετε περὶ τίνος πρόκειται. Γιὰ τὶς εὐχὲς ποὺ στὶς κοινωνικὰς μας σχέσεις ἀνταλλάσσουμε κάθε μέρα μεταξύ μας. Κάνουνε τὴ ζωὴ μας καλλίτερη πορ' ὅτι θὰ ἦταν αὐτὴ ἂν ἔλειπαν οἱ εὐχὲς; Ἄς σκεφθοῦμε λιγάκι. Πρῶτα—πρῶτα τὶς νοιώθουμε ὡς ἀνάγκην ἐξωτερικεύσεως τῆς ψυχικῆς μας διαθέσεως; Λαχταρίζει ἀληθινὰ ἡ ψυχὴ μας γι' αὐτὸ ποὺ λένε τὰ χεῖλη μας σὲ τέτοιες περιστάσεις; Ἄν ναι, ἂν ἀληθινὰ τόσο λαχταροῦμε γιὰ τὴν εὐτυχία καὶ τὴν μακροβιότητα τῶν ἄλλων, τότε θὰ πρέπει ἀδιακόπως νὰ... κλαῖμε. Ἀφοῦ ἡ εὐτυχία τοὺς εἶναι σπάνια κ' εὐθραστη κ' ἀφοῦ ὁλοένα πεθαίνουν ἐκεῖνοι ποὺ τοὺς εὐχώμαστε πρὸ ὀλίγου νὰ τὴ ἐκατοστήσουν καὶ νὰ τὰ χιλιάσουν. Ἀλλὰ πόσοι κλαῖμε γὰ τὴν συχνὴ συμφορὰ ποὺ φορτώσαμε πρὸ ὀλίγου μὲ τὲς εὐχὰς μας; Ἡ κοινωνία τῶν ἀνθρώπων δὲν δίνει εἰκόνα θλιμένων. Αὐτὸ θὰ πῇ ὅτι συμβατικά λόγια λέμε, ξένα πρὸς τὴ βαθύτερη κατάστασις τῆς ψυχῆς μας, ποὺ ἀληθινὰ εἶναι ἡ ἀδιαφορία.

Γιατὶ τὰ λέμε τότε καὶ μάλιστα γιατί τὰ παραλέμε; Ἐχουνε κανένα καλὸ ἀποτέλεσμα κ' ἔτσι συγχωρεῖται ἡ ψεύτικη προέλευσή τους; Μήπως κάνουν τὴ ζωὴ ὠραιότερη; Μοῦ φαίνεται πῶς συμβαίνει τὸ ἀντίθετο. Δηλαδή οὔτε ἀποτελεσματικά κάνουν τὴ ζωὴ κυλλίτερη, οὔτε τὴν παρουσιάζουν ὠραιότερη. Τὸ ἐναντίον μάλιστα συμβαίνει. Κάνουν τὴ ζωὴ ἀκόμη πιδ ψεύτικη καὶ πιδ ἄθλια. Ὅπως προκαλεῖ ἄθλια κατάστασις ντροπῆς τὸ ξεσκεπασμένο καὶ ξαναμασημένο ψέμμα.

Καὶ ἀπορῶ μάλιστα πῶς ἡ ἀνθρωπότης ποὺ τόσα διώρθωσε σιγά—σιγὰ στὸ φέρεσίμῳ της, πῶς δὲν διώρθωσε ὡς τώρα κ' αὐτὲς τὶς συνθήκες. Ἀντὶ δηλαδή νὰ ἐπαναλαβαίνῃ κατὶ ποὺ δὲν πιστεύει ὡς κατὶ ποὺ εἶναι ψέμμα. Νὰ λέγῃ τοῦναντίον κατὶ ποὺ εἶναι χρησιμώτερο καὶ ἀληθινώτερο. Ἀντὶ λόγου χάριν: Νὰ ζήσετε—νὰ λή; Θὰ πεθάνετε: Ἀντὶ: Νὰ τὰ καταστήσετε—νὰ λή: εὐκόλα πεθαίνετε. Ἀντὶ νὰ φωνάζουν: Ζήτω—νὰ τοὺς λένε: θὰ πεθαίνῃ καὶ σὺ κακομοῖρη. Ἔτσι θὰ κἀνῃ κατὶ καλὸ καὶ χρήσιμον. Καλὸ, γιατί θάνατος ἀλήθεια. Καὶ χρήσιμον γιατί θὰ χρησιμεύῃ νὰ κἀνῃ τοὺς ἀνθρώπους καλλίτερους. Θὰ φαρμακώνῃ τὴ χαρὰ του μὲ μὰ τέτοια ὑπόμνηση; Δὲν πειράζει ἂν πρόκηται νὰ τοὺς ὠφελήσῃ. Καὶ τὸ γιαιτρικὸ εἶναι μικρὸ ἀλλὰ γιαιτρεύει. Κ' ὕστερα γιατί νὰ μὴ συνηθίσουμε ὅλοι ν' ἀκούμε ψυχραῖμα τὴν ἀλήθεια; Τὴν περὶ ἀδιαφιλονίκητη εἴδησι; Μὲ μεγάλο μάλιστα κέρδος. Ὅτι θὰ μᾶς προσγειώσῃ συχνὰ τὴν πραγματικότητα καὶ ὅτι θὰ διευκολύνῃ συχνὰ τὴν καλὴ μεταξύ μας συνεννόηση.

Δὲν θὰ συνεννοηθῇ π. χ. εὐκολώτερα ὁ γαμβρὸς μὲ τὸν πεθερὸ τὴν ὥρα πού παζαρεύουν τὴν προίκα, ἂν ἐπρόφεραν μεταξύ τους ἀντὶ εὐχῶν τὴν ὑπόμνηση πῶς «θὰ πεθαίνουν» κι' οἱ δύο τους; Δὲν θὰ γίνη ἐπεικέστερος ὁ Σάβλων, ἂν ὁ χρεώστης παρακαλῶντάς τον ἀντὶ «νὰ ζῇ» ἀνὰ πολυχρονί-
 ζης», ἂν τοῦ ἔλεγε «νὰ καλοπεθάνης ἀφεντικό». Ἡ τιμὴ τοῦ ἀδελφοῦ δὲν θὰ κινοῦσε ἐπεικέστερα τὸ μαχαίρι του, ἂν ἡ ἀδελφὴ ἀντὶ τῶν εὐχῶν «νὰ ζήσει νὰ γεράσῃ» — ἂν τὸν εἶχε νανουρίσῃ ἀπὸ μικρὸν μὲ τὴν διαβεβαίωση πῶς θὰ πεθάνῃ κι' αὐτὸς κι' αὐτὴ χωρὶς νάναι ἀνάγκη νὰ πάρῃ αὐτὸς τὸν κόπο νὰ ἐπισπεύσῃ τὸ ἀναπόφευκτό της; Αἱ σχέσεις μεταξύ πεθερᾶς καὶ νύφης πού συχνὰ φθάνουν ὡς τὴν σκηνὴ τῆς γειτονιάς, δὲν θὰ ἦσαν ὁμα-
 λώτερες ἂν κάθε πρωτὶ καὶ βράδυ ἔκαναν μεταξύ τους αὐτὴν τὴν χαιρετι-
 στήριο ὑπόμνηση; Κᾶποιοι μεγάλοι τσιγκούνηδες δὲν θὰ ξεδίψαγαν τόσο συχνότερα, ὅσο συχνότερα τοὺς ἐβεβαίωναν πῶς ὁ χάρος τους δὲν δωροδο-
 κεῖται μ' ὅσα κι' ἂν μαζέψουν ἑκατομμύρια; Αἱ ὑπομνήσεις αὐτὲς θάκαναν τοὺς κληροδότας γενναιότερους, τοὺς κληροδόχους ὑπομονητικώτερους καὶ τοὺς ποικιλιωνύμους εὐεργέτας οὐσιαστικώτερους. Ἄς ἀφήσουμε πού θάκαναν καὶ τοὺς ἐπικηδεῖους ρήτορας εὐπρεπεστέρους, ἐκ τοῦ φόβου τῶν εἰς βάρος τους προσεχῶν ἀντιποίνων.

Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ἴσως οἱ ἄνθρωποι παλαιότερα ἀντήλλασαν τὴν εὐχὴ «Καλὴ ψυχὴ» πού ἦταν συγκολλημένη ἢ ὑπόμνηση τοῦ θανάτου τους. Ἀλλὰ ὕστερα σιγὰ-σιγὰ τὸ κατήργησαν κι' αὐτὸ λησμόνησαν καὶ τὴν «καλὴ ψυχὴ». Ἰσως γιατί οἱ μοντέρνοι ἄνθρωποι ἔχοντες πολλὰ ἀγαθὰ ἔκριναν πῶς δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ψυχὴ.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΚΑΚΟΥΡΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

Ὅχτώ ἢ ὥρα βράδυ! Κεντρικὸς δρόμος. Ὁ κόσμος βιαστικὸς ἔρχεται, φεύγει, ἀνανεώνεται.

Στὶς φωτισμένες τίς βιτρίνες με-
 [ρικοὶ

χαζεύουν, μὴ μπορώντας οἱ
 [φτωχοὶ

ὅ,τι ποθοῦνε νὰ ἀποκτήσουνε.

[Κι' ἀπλώνεται
 μέσ' στὴ καρδιά τους τὸ παρά-

πονο.—«Γιατὶ
 νὰ μὴν εἶμαι καὶ ἐγὼ σὰν κεῖ-

[νον κεῖ;»—
 τὸ φίλο του ρωτᾷ ἕνας φτωχὸς

καὶ δείχνει κάποιον ποῦ περνάει.

[Ἦταν ψηλός,
 γιομάτος. Πανωφόρι σταυρωτὸ

μαρὲν μπλέ. Μὲ κασκόλ μετα-
 [ξωτό.

Καπέλλο γκριζο Μπορσαλίνο

Γενάρης 1938

[ἀκριβό.

Στὸ πλάϊ του μιὰ ὡμορφὴ ξανθὴ
 κυρία. Μέτριο ἀνάστημα αὐτὴ.

Trois quarts λούτρινο. Καστό-
 [ρινο γοβάκι

καὶ σκούρα κάλτσα μπῆξ μετα-
 [ξωτὴ.

Κοντὰ τηςῆνα ὁμορφο σκυλλάκι.

Περνώντας ἄφισε ἕνα ἄρωμα
 [ἀχνό.

Ἦτανε τᾶρωμα; ἢ γυναίκα;—
 [δὲ μπορῶ

νὰ πῶ—... Μὰ φεύγει σὰ χαζὸς
 [τὴνε κυττάει.

Ποιὸς ξέρει τί νὰ σκέφτεται ὁ
 [φτωχός!....

Ὁ κόσμος ἔρχεται καὶ φεύγει
 [βιαστικὸς,

μ' αὐτὸς ξυπνᾷ ὅταν κάποιος
 [τόν σκουντάει.

Γ. ΞΑΝΘΟΣ

ΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟΝ

ΜΙΑ ΠΡΟΤΑΣΙΣ ΚΑΙ ΜΙΑ ΕΡΕΥΝΑ

Ένας φίλος και συμπολίτης έγκαταστημένος στην Αθήνα γράφει στον διευθυντή μας σε μιὰ τελευταία έπιστολή ανάμεσα σ' άλλα και τὰ εξής αξιοπρόσεχτα. «Σε μιὰ συνάντησή μου μ' έναν έκδοτή λογοτεχνικού περιοδικού της πρωτεύουσας άκουσα νά εκφράζη την έκπληξή του γιά την προσπάθεια πού άνελαβες στην Πάτρα με τὰ 'Αχαϊκά.' Όπως μου έλεγε ο ειδικός αυτός, ο τόπος μας κατατάσσεται στην είκοσθήν βαθμίδα στη σειρά των 'Ελληνικών άστικών κέντρων από την άποψη άναγνωστικού κοινού σοβαρών φιλολογικών περιοδικών, μένοντας πίσω στο κεφάλαιο αυτό κι' από τόν Πύργο, τό 'Αγρίνιο και τό Αίγιον άκόμη, άφου περιοδικά σαν την «Νέαν Έστία», τὰ «Νεοελληνικά Γράμματα» και την «Πνευματική Ζωή», πού επί τέλους ή ύλη τους δέν δύναται νά χαρακτηρισθί άπρόσιτη γιά τό επίπεδο μορφώσεως της πατρινης κοινωνίας, με δυσκολία πλησιάζουν την κυκλοφορία π εν η ν τ α φύλλων από κάθε έκδοόμενο αριθμό τους. Έδοκίμασα κι' έγώ με τη σειρά μου όδυνηρήν έκπληξη με τη διαπίστωση αυτή της πνευματικής κινήσεως στην πατρίδα μας. Φρονώ ότι οι άριθμοί είναι διαφωτιστικοί περισσότερο από κάθε άλλο μέσον γιά την πιστοποίηση της καταστάσεως. Τι συμβαίνει λοιπόν αυτού κάτω; Δέν νομίζεις πώς θα χρειαζόταν νά γίνη έρευνα γιά τὰ αίτια πού την προκαλούν, ώστε ν' άναζητηθούν έπειτα και τὰ μέσα της θεραπείας; Δέν άξιζε τόν κόπο την έρευνα αυτή νά την αναλάβουν τὰ «Αχαϊκά»; Αυτά μάς γράφουν.

Τὰ «Αχαϊκά» ήξεραν άπάνω κάτω την κατάσταση αυτή, μολονότι δέν την έφανταζόμαστε τέτοια συγκριτικώς με τις άλλες ελληνικές πόλεις, και στη θεραπεία αυτής της καταστάσεως, δηλαδή στη δημιουργία ενδιαφέροντος και κινήσεως γύρω στα πνευματικά ζητήματα άπέβλεψε ή έκδοσή τους. Και οφείλουμε νά όμολογήσουμε πώς δέν είμαστε άπολύτως παραπονεμένοι με την ύποδοχή και την ύποστήριξη πού μάς έκαμε ή πατρινή κοινωνία. Όσοτόσο νομίζουμε ότι ή νύξις πού μάς κάνει ο φίλος έπιστολογράφος δέν πρέπει νά μείνη χωρίς συνέχεια. Τό περιοδικό μας λοιπόν πολύ εύχαρίστως υίοθετεί την πρόταση αυτή και θα παραχωρήση τις στήλες του γιά την έρευνα. Και όχι μονάχα ως έδω αλλά και ύποβάλλει την παράκληση στους άναγνώστες του, όσους, έστω και τους λίγους, πού μπορούν νά έχουν κάποια γνώμη άπάνω στο ζήτημα, νά μάς γράψουν τις ιδέες τους. Σε ένα προσεχές τεύχος μας θα συγκεντρώσουμε τις γνώμες αυτές και θα τις άναπτύξουμε από τη στήλη αυτή. Περιμένουμε.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Τό τρίμηνον 'Ιανουαρίου μέχρι των έορτών Πάσχα στην πόλη μας ήταν άν όχι πλούσιο βέβαια, πάντως εξαιρετικά ενδιαφέρον. Τό έποίκιλαν τρεις—τέσσερες συναυλίες, γιά τις όποιες χρωστάμε νά άσχοληθούμε έστω και σύντομα. Η πέτρα του σκανδάλου, άν πηγαίνη ή έκφραση, υπήρξεν ή δημόσια εμφάνιση του Πατράϊκου Ώδείου πού ιδρύθηκε τελευταία στην πόλη μας. Όπως δήποτε στο τελευταίον αυτό οφείλουμε την πρώτη καλλιτεχνική συγκέντρωση του 1938 με μιὰ συναυλία πού έδωσεν ο καθηγητής του κ. Δ. Παπαβασιλείου (βιολι) με συνοδεία της καθηγήτριας του ίδιου Ώδείου (πιάνο) διδος "Ηρας Βιτωίωρη.

Τό εξαιρετικό ταλέντο του κ. Παπαβασιλείου είναι γνωστό πιά, είναι, νομίζουμε, από τὰ λίγα βιολιά της Ελλάδος. Στο ρεσιτάλ αυτό έκαμε νά άνανωθί ό γενικός θαυμασμός πού τρέφει γιά τόν νεαρό βιολίστα όλόκληρος ο λαός.

λιτεχνικός κόσμος έδω. Πιστεύουμε πώς για τόν κ. Παπαβασιλείου υπάρχει μεγάλο στάδιο έμπρός του. 'Η τιμή της άναδειξέως του άναμφισβήτητα θά είναι τιμή της Πάτρας, όπου έσπουδασε τά πρώτα μαθήματα, όπου μελετᾷ και από την όποίαν εύχόμαστε νά έξορμήση για εύρύτερες κατακτήσεις.

Σέ λίγες ήμέρες παρουσιάσθη ή Φιλαρμονική σέ μιάν άρμονική συναυλία τών άποφοίτων της. 'Ελαβαν μέρος κυρίως οί διδες Παπανδροπούλου και Τασσοπούλου και οί κ. κ. Μίμης Παπανδρόπουλος και Νίκος Καρανασόπουλος. Τό πρόγραμμα ήταν σπουδαιότατο και έκλεκτό, έξετελέσθη δέ μπορεί νά πῇ κανείς σέ βαθμόν έπιτυχίας πού πλησίαζε τό τέλειο. 'Η συναυλία αύτή ήταν τό σημαντικώτερο γεγονός της μουσικής περιόδου και παρουσίασε άνάγλυφα τό δυνατό έργο της παλαιάς και διακεκριμένης καθηγήτριας και παρουσίασε άνάγλυφα τό δυνατό έργο της παλαιάς και διακεκριμένης καθηγήτριας του ίδρύματος. 'Η διδασκαλία της όμολογουμένως απέδωσε, αλλά για νά πορουσιάση τό έξοχο αυτό σύνολο έργασίας τών μαθητῶν της κουράστηκε και έργάστηκε μέ ένθουσιασμό και μέ πίστη στην άληθινή έννοια της Τέχνης. Της όφείλουν πολλά οί Πατρινοί. Τό βιολί του κ. Παπανδροπούλου πολύ — πολύ καλό. 'Όλα τά κομμάτια τά έξετέλεσε μέ ακρίβεια και παλμό καλλιτεχνικό. 'Αποκάλυψις σωστή ήταν ό κ. Ν. Καρανασόπουλος (βιολεντσέλο). Δυσκολευθήκαμε πολύ νά πεισθούμε ότι από τόν έρασιτέχνην αυτόν νοιώσαμε τή τέχνη ενός σχηματισμένου και μεστού καλλιτέχνη. 'Η δις Σοφία Παπανδροπούλου (πιάνο) κατήγαγεν ένα άληθινό θρίαμβο. 'Όμολογουμένως τό παίξιμό της είναι άνώτερης πνοής, της πιό ύψηλης τέχνης. Δοκίμασε τήν σεμνή και άπέρριτη τέχνη της στα δυσκολώτερα μέρη του προγράμματος (συνοδεία και σόλο) και κέρδισε δικαιώματα τά χειροκροτήματα και τόν θαυμασμό του έκλεκτού άκροατηρίου. Παράλληλα σ'αύτή στάθηκε και ή δις Εύα Τασσοπούλου (πιάνο), έκτελέστρια άψογος, συναρπαστική, έμπνευσμένη.

Τρίτη συναυλία ήταν πάλι του Πατραϊκού 'Ωδείου μέ τόν κ. Μανώλη Καλομοίρη. Δυστυχώς παρ' όλες τις φιλίτιμες προσπάθειες του 'Ωδείου, δέν κατορθώσαμε σάν Πάτρα νά ύποδεχθούμε όπως άξίζει τόν μεγάλον 'Ελληνα καλλιτέχνη. 'Η αίθουσα, τό πιάνο, όλα δέν ήσαν εκείνα πού έπρεπεν. 'Ο καλλιτέχνης μέ ήρωισμόν έπαιξε διάφορες συνθέσεις και άλλα έργα πού κατεχειροκροτήθηκαν θερμά. 'Ο μεγάλος συνθέτης πού τιμᾷ τό 'Ελληνικό όνομα χάρισε ώραιες καλλιτεχνικές μεταρσιώσεις στό Πατρινό κοινό πού συνέρρευσε νά τόν ίδῇ κοντά του και νά τόν χειροκροτήσει. Τό Πατραϊκόν ώδεϊό είναι άξιο συγχαρητηρίων για τή μετάκλησή του στην πόλι μας και για τή δράση του γενικά. 'Άλλη ώραία συναυλία — μουσικοφιλολογική βραδυά μάλλον — ήτο της κ. 'Αντιγόνης Παπαμικροπούλου και τών μαθητῶν της μέ σύμπραξη της κ. 'Ηλέκτρας Μικρούτσικου, στη Φιλαρμονική. 'Η κ. 'Αντιγόνη Παπαμικροπούλου παρουσίασεν ένα ωραίο σύνολο. 'Η ίδια έμφανίστηκε ως άρίστη έκτελέστρια ίδίως τών συνθέσεών της πού όλες έχουν μιάν ξεχωριστήν έπιτυχία. 'Αξίζει κάθε δικαίος λόγος για τό κουράγιο της και τήν τέχνη πού τήν διακρίνει. 'Ακατάπαυστα μάς παραδίνει και νέες συνθέσεις της γεμάτες 'Ελληνικήν πνοή και δροσιά άληθινής ζωής. Οί μαθήτριες και ό μικρός της γιός Δημητράκης ύπόσχονται πολλά. Μας ήσαν τόσο συμπαθή τό θάρρος, ή εύτροφία και τό παίξιμο τών μικρών αύτῶν έκτελεστών. 'Η κ. 'Ηλέκτρα Μικρούτσικου έξ άλλου μέ τήν άπαγγελία της και μέ τό τραγούδι της ώμόρφηγε τήν ώραίαν έσπερίδα άπήγγειλε τραγούδια ποιητῶν μας και τραγούδησε ώμορφα συνθέσεις της άδελφῆς της έκλεκτές. Για τήν Πάτρα είναι μεγάλο κεφάλαιο ή καλλιτεχνική φλόγα τών δυό άδελφῶν. Τέλος στην 'Ιταλική Σχολή δόθηκαν δυό συναυλίες.

ΧΡΟΝΙΚΑ

*** Στο Αίγιο τις 30 περασμένου 'Ιανουρίου γιορτάστηκε σεμνά και έπί·

σημα από τὸν Δῆμο καὶ ἀπὸ τὴν κοινωνία Αἰγίου ἡ 25ετηρίδα τῆς ἐκεῖ τοπικῆς ἐφημερίδας «Ἑρευνα» τοῦ κ. Ἀνδρέου Φιλιπποπούλου. Στὴ γιορτὴ μίλησαν πολλοὶ λόγοι Αἰγιῶτες ἀναπτύσσοντας τὸ ἔργο τοῦ παλαιάμου δημοσιογράφου, ἡ ἐφημερίδα τοῦ ὁποίου τὰ τελευταῖα μάλιστα χρόνια προσέφερε πολλὰ στὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξη τοῦ Αἰγίου. Οἱ λόγοι αὐτοὶ δημοσιεύτηκαν σὲ εἰδικό πανηγυρικό τεύχος τῆς «Ἑρεῦνης». Χαίρουμε καὶ ἐμεῖς γιὰ τὴν ἀναγνώριση τοῦ ἔργου τῆς καὶ συγχαίρουμε τὸν ἐκδότη τῆς.

*** Ὁ Δῆμος Πατρῶν μὲ τὴν εἰσήγηση τοῦ Δημάρχου κ. Βασιλείου Ρούφου ψήφισε στὸν προϋπολογισμό του γιὰ συνδρομὴ του στὰ «Ἀχαϊκά» πέντε χιλιάδες δραχμές. Εὐχαριστοῦμε τὴ Δημοτικὴν ἀρχὴ γιὰ τὴ χειρονομία τῆς αὐτῇ ποῦ εἶναι τόσο τιμητικὴ καὶ ἐνισχυτικὴ τοῦ ἔργου μας γιατί δείχνει ὅτι ἡ προσπάθειά μας προστατεύεται καὶ ἐκτιμᾶται ἐπίσημα. Συγχρόνως δείχνει τὴ φωτεινὴ ἀντίληψη τοῦ κ. Δημάρχου νὰ προστατεύσῃ τὴν πνευματικὴ ζωὴ τῆς πόλεως καὶ νὰ τονώσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ στὶς καθαρὰ πνευματικὰς προσπάθειες. Εὐχόμαστε τὴν ἴδια στὰ «Ἀχαϊκά» στοργὴ νὰ δείξουν ὅλα τὰ φωτεινὰ πνεύματα καὶ οἱ ἡγέτες τῆς κοινωνίας μας.

*** Μὲ ἀρίστην ἐμφάνιση καὶ ζήλευτὴν ἐπιμέλεια ἐκδίδεται τακτικὰ τὸ μηνιαῖο Δελτίο τοῦ Ἑμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου μὲ ὕλη ἀμέσου ἐνδιαφέροντος γιὰ τὸν ἐμπορικὸ κόσμον. Ἡ ἐκδοσις αὐτὴ εἶναι ὑποδειγματικὴ στὸ εἶδος τῆς καὶ εὐχαριστοῦμεθα νὰ ἔχῃ ἡ Πάτρα ἕνα τέτοιο περιποιημένο καὶ αὐθεντικὸν ὄργανον τῆς οἰκονομικῆς τῆς ζωῆς. Τὸ Ἐπιμελητήριον καὶ οἱ κ. κ. Δημητρ. Δογάνης, Χρῆστος Λαμπρόπουλος καὶ Ἀνδρ. Λασκαράτος ποῦ τὸ ἐπιμελοῦνται, προσφέρουν ἔτσι μιὰ γενικώτερη ὑπηρεσίαν στὴν Πάτρα.

*** Ὁ ἐκλεκτός μας φίλος κ. Μιχ. Γ. Πετρίδης κυκλοφόρησε μιὰ νέα του ποιητικὴ συλλογὴ «Ψυχῆς Ἀντίλαλοι». Γιὰ τὸ ποιητικὸν ἔργο τοῦ κ. Πετρίδη μπορεῖ νὰ εἰπωθῇ σήμερα ὅτι καὶ γνωστὸ εἶναι καὶ ἀνεγνωρισμένο. Ἡ νέα ποιητικὴ συλλογὴ δικαιώνει τὴν φήμην καὶ τὴν συμπάθειαν ποῦ ἔχει ὁ ποιητὴς σ' ὅλον τὸν φιλολογικὸν μας κόσμον.

*** Ὁ Ιατρός κ. Γ. Γύρας κυκλοφόρησε σὲ δευτέρῃ ὥραϊα ἐκδοσὴ τὸ βιβλίον του «Πρὶν καὶ μετὰ τὸ γάμον». Καθ' ὅλα ἀξιοπρόσεκτον ἔργο.

*** Ὁ συμπολίτης ἀρχιτέκτων κ. Τάκης Μιχαήλ ἐξέδωκε στὴν Ἀθήναν, ὅπου μένει, δύο λαμπρὰς μελέτες του : «Αἰσθητικὴ Τριλογία» καὶ «Ὁ χῶρος καὶ τὰ πόλεοδομικὰ συγκροτήματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων». Καὶ τὰ δύο βιβλία του συσταίνουμε θερμὰ ὡς ἀξία γενικοῦ ἐνδιαφέροντος.

*** Στὴν Πάτρα ἐξεδόθησαν ἀπὸ τὸν κ. Κλεάνθη Πλιάκα δύο ἔργα του γιὰ σχολικὰς γιορτὰς «Ὁ Ὀμηρικὸς Ἀχιλλεύς» καὶ «Κλέφτικο ρωμάτζο». Ἐπίσης ὁ κ. Ν. Α. Λοβέρδος ἐξέδωκε «Βυζαντινοὶ ἱστορικοὶ καὶ σύγχρονοι Βυζαντινολόγοι» μὲ πρόλογον τοῦ κ. Ἀγγ. Βούρβαχη.

*** Ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐλάβαμε τὸ νέο τεύχος τῆς «Ἑρεῦνης» τοῦ κ. Ἀγγέλου Κασσιγόνῃ μὲ τὴ μονογραφίαν του «Ἡ ὥλῃ ὅπως τὴν ἔνοιωσα».

*** Ἀπὸ τὸ ἐπόμενο τεύχος θὰ ἀνασυγκροτήσουμε τὴ διάταξιν τοῦ τριμήνου καὶ θὰ ἀναγγέλουμε καὶ θὰ βιβλιοκρίνουμε κατ' ἐκλογὴν καὶ κάθε τεύχος περιοδικοῦ καὶ κάθε βιβλίον ποῦ θὰ μᾶς ἔρχεται.

ΕΝΑΡΞΙΣ 1 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ "ΣΕΣΙΛ",
===== ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΕΝΤΕΛΩΣ ΝΕΟΔΗΜΗΤΟΝ, 40
ΔΩΜΑΤΙΑ, 15 ΜΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΝ
ΛΟΥΤΡΟ, ΤΗΛΗΝΟΝ ΠΟΛΕΩΣ
ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΔΩΜΑΤΙΑ, ΑΣΑΝ-
ΣΕΡ - ROOF - GARDEN =====

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικά και Αποθεματικά Δραχ. 1.205.000.000
Καταθέσεις (τῇ 30 Ἰουνίου 1937) » 10.290.000.000

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΥΠΟΚ)ΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΕΙΣ ὍΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ὍΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος

ἐκτελεῖ πάσης φύσεως, τραπεζιτικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτε-
ρικόν καὶ ἐξωτερικόν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντας ὅρους

Δέχεται Καταθέσεις

(εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου)
μὲ λίαν μόνον ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY
NEW YORK, 51 MAIDEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος
συμφώνως μὲ τοὺς ὅρους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας
Ἑλκίης, πρὸς ἐξυπηρετήσιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.
Κεφάλαια ὁλοσχερῶς καταβεβλημένα \$ 1.350.000